

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23940
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	78
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 78

LIBERATOR
TO
LIVESTOCK

liberator n अवसातृ m RV 1 0.27.9.

one who liberates मोक्षतृ mfn Susr —

मोक्षयितृ mfn (abl) R..

libertine I लम्पटः W — भगदेव mfn MBh.

II कौटारः L, नागर — रेवेतिन m L —

पञ्चलः L — द्वावकः — नर्मठः L — नारङ्गः

L — नारीतरङ्गकः L — पल्लवः L — पल्लवकः

Hear, पल्लविकः L — पौसुलः (only L) —

भृङ्गः L — भ्रमरः (ifc f आ) L — मदारः

— मथुकरः L — मथुदः L — रततालिन m L

— रतहिण्डकः L — रसिकः W — रागिन m L

— लिम्पटः L — लुब्ध mfn W — विदग्धः W

— विदूषकः L — वेल्हलः L, वेलिनागर —

व्यवायिन m W — व्यसनीयः W — वारण्डः (only

L) — शिङ्गः L, शिङ्ग, शिङ्ग — सम्भागः (ifc f

आ) (only L), सम्भोगिन m L — स्त्रीचौरः L

— स्त्रीपरः L — स्वास्तिकः L.

without libertines अभुजंगवत् mfn Kāvyaḍ 2.322.

liberty n अनिवाधः RV.

at liberty अवह्द mfn TS, etc to be set at

1. विमोक्तव्य mfn MBh a bull set at l. (on particular

occasion as on a marriage etc and allowed to go about at

will) उत्सृष्टपरु m great l. महासागः f moving at l.

तद्वधप्रसरः mf(आ) n Mudr, Ratnāv not setting at l.

अनुच f SBr 'not setting at l.' (N of an evil

spirit) अनुची AV 16.6.10 a person who has regained

his l. by redeeming his pledge भुजिष्यः L to set at l.

प्रतिमुच प्रतिमुञ्चते, प्रतिमुञ्चति Ragh, Rājat, Kathās

setting at l. अवमोचनम् L setting (a bull) at l. (on

particular occasions) विसर्जनम् MW setting at l. (a

criminal) मोक्षजम् Mn 9.249 setting at 1. (a thief)

विमोक्षः Mn 8.3.16.

libidinous adj I कामरसिक Bhartr. — कामकुब्ध

MBh — कामयितृ, कामल L — कमन f(आ)

L.

II अभिक (Pāṇ 5.2.74) Ragh 19.4 — अभिक

Pāṇ 5.2.74, अभिक — अर्गिन् R 1.48.18 — कच्छुर

— मययित्नु L — मय्य Daś 7.32 — मृधु

Un, Vr — तरल f(आ) L — तरल L

— निष्पपिन् RV 1.10415 — लिम्पट .

not libidinous अलम्पट BhP a l. man केदारः L

— कामि m L — कञ्चुकिन् m L a l. woman

जयनचपला VarBrS 104.3, Pañcat 1.4.11 — वाञ्छिनी

W.

behaving libidiously कामचारिन् mfn MBh 13.2265.

the sign Libra तुलाः Utp (on VarBr 11.16.23 &

VarYogay 4.55), तुला Pañcat 1.14.14, VarBr, etc ____

जूक VarBr ____ द्विपदराशि m the sign of the zodiac L.

व्यतः Jyot the zodiacal sign L. वाणिज m VarBrS,

वाणिज

वाणिज्यमन्त्रः VarBrS, वाणिज्यमन्त्रः BhP, वाणिजः LaghuJ.

library n पुस्तकागारम् MW — ग्रन्थकुरी L,

ग्रन्थकुरी — विद्याकोशाग्रहम्, विद्याकोशसमाख्यः Hcat

विद्यामण्डलकम् Hcat.

lice generated in the external ear कृमिकर्णः, क्रिमिकर्णः

कृमिकर्णकः, क्रिमिकर्णकः Susr.

licentious adj कामात्मन्

MBh, Mn 7.27 —

अनर्गल — वरा f(आ) L — सङ्गिन

Pur, Kathās.

a licentious woman पौसुला

Vear — पाष्णि

f (L also m, rarely पाष्णि) L — प्रदुष्ट Rit.eating licentiously कामवृत्त mfn Mn 5.154, MBh,

R.

licentiousness n महिष्यसनम् L — वैश्यागमनम् MW.

a kind of lichen शीलजः, शीलजम् L — शीलेयः,

शीलयम् L.

lick vb I लिह् cl 2 (Dhātup 24.6) लैटि, लीटि

(ep. also लिहति) Br, etc — अक्लिह् अक्लैटि AitBr,

Kāth, etc — आक्लिह् आक्लिहति BhP — विक्लिह्

विलैटि, विलीटि MBh, BhP, Susr — परिसंक्लिह्

परिसंक्लैटि MBh — परिलिह् पारिलैटि Yājñ, R,

Pañc.

II रिह् cl 6 रिहति, रेटि (रेळिह्) RV, AV,

VS — प्रतिरिह् प्रातेरिहति AV.

III लङ् cl 10 लङ्यति Dhātup 19.53.

to lick affectionately संरिह् (Vedic form of संक्लिह्)

RV 3.33.3 to l. all round परिलिह् पारिलैटि Yājñ, R,

Pañc, परिलिह् Intens MBh, Pañc, BhP — परिसंक्लिह्

परिसंलेटि MBh to 1. at लिह cl 2 (Dhātup 24.6) लेटि,

लीटि (ep also लिहति) (loc) Br, etc to 1. off

निर्लेटि
निर्लिह १ ĀpŚr to 1. on all sides परिरिह परिरिहति

RV 1.140.9 to 1. over परिसंलिह परिसंलेटि MBh ख

परिर्लिह परिर्लेटि Yājñ, R, Pañc to 1. up

आचम् आचमति (as fire) आलिह intens BhP

5.6.9 सलिह संलेटि, संलिहति Kāṣṭh, MBh, Bhaṭṭ

आरिह औरिटि IV 10.162.4 चलिह

पलेटि, प्रलीटि Suśr चिल्लह विलेटि, विलीटि MBh,

BhP, Suśr (said of an arrow) लिह cl 2 (Dhātup 24.6)

लेटि, लीटि (ep. also लिहति) Daś to take any food

by licking लिह cl 2 (Dhātup 24.6) लेटि, लीटि (ep.

also लिहति) Br, etc.

to cause to lick लिह caus लेहयति Br, Susr.

to cause to lick at पलिलिह caus पलिलेहयति (2

acc) SBr.

to lick again and again रिलिह Intens रेरिलिहति

RV, AV, SBr to l. constantly लिह Intens लेलिहति,

लेलेदि MBh, R, etc — विलिह Intens (only विले-

लिहत् and विलेलिहान) MBh to l. frequently लिह-

Intens लेलिहति, लेलेदि MBh, R, etc to l. repeatedly

विलिह Intens (only विलेलेहत् and विलेलेहान)

MBh.

lickable adj लेहनीय

MBh, R, etc, लेहनीय

MW.

licked adj लीक

MBh, Kāv, etc _____ अलकीट

MBh, etc _____ अलीट _____ सलीट MW _____ रीट

RV.

not licked अलीक

RV 4.18.10

1. all round परिलीक

R 1. over परिलीक R 1. up अलीट R, MBh, Ragh

_____ सलीट MW.

to be licked लेहनीय

MBh, R, etc, लेहनीय MW

to be licked up लेह्य

MBh, R, etc, लेहनीय MW

to be eaten by licking लेह्य

MBh, R, etc, लेहनीय

MW.

licking a dish पात्रावलेहम् ind Buddh 1. a vessel

पात्रावलेहम् ind Buddh 1. the hands हस्तावलेहम् ind

Mahāvya.

'licker' (a mild wind) n लेहृ m L लेहः

Bhatt, लेहिन mfn.

licker of honey मधुनो लेहः W.

one who licks लेहकः MW लेहः Bhatt.

'licking honey' (a bee) मधुलेहः MW, मधुलेहिन m

L, मधुलेहपा L 'l. with the tongue' (a dog) रसनालेह

m L.

lickerish adj अवलेहिन MBh 13.519.

licking adj लेहिन लिह (ifc)

अवलेहक MBh 13.2173 लिह (ifc).

licking as a flame of fire (desiring pagments of wood)

शकल्येपिन AV 1.25.2.

being licked लिह (ifc).

'constantly licking' (a parasitical worm) लेलिह

Car, ŚārṅgS continually l. रेरिह AV excessively l.

रेरिहत RV, AV frequently l. out the tongue लेलिहान

MBh l. up रेरिहत RV, AV repeatedly l. रेरिह AV

— रेरिहान RV.

licking (the act of) n पलिहनम् Gobh —

अवलेहः VarBrS, अवलेहनम् — अरेहणम् AV 6.9.3

— जिह्वास्वादः L — स्वदनम् L.

the act of licking with the tongue लेहनम् Sarvad

anything to be taken by l. लेहः Śuśr.

'lick-spittle' (or most contemptible toady) भववृत्ति-

mfn | Yājñ, Sch.

licorice-root n स्थलजा L — स्थलजातम् L.

lid n I पिथानम् (पिथानः g अर्थर्चादि) MBh, Kāv,

etc, पिथानी, पिथानिका L अपिथानम् BhP

उपथानम् Car, Hcat मुखबन्धनम् L

सैवरणम् RV, AV.

II अवरोधः L उदञ्चनम् L कपालम् (कपालः

L) ĀśvGr. 4.5.8, Bhāṣāp, etc कूर्मपृष्ठकम् L

मुद्रः L वर्णः (वर्णम् g अर्थर्चादि) (1fc f

आ) Yājñ 3.99 वर्धमानकः MBh.

covered with a lid पिथानवत् mfn Rājat the furnish

-ing with a l. समुदीकरणम् Śamk having a l. (as a vessel)

कूर्मकपालम् mf(आ)n MaitrS 1.8.3, KātyŚr 4.14.1

the l. of a pitcher मूर्तिकः W the l. of a vessel

हृदयपात्रम् HirGr, Yājñ 1.182, Heat provided with a l.

सपिधान् mfn MBh upper-cup (used as a l. for the

real vessel) उपरिपात्रम् Heat.

Lida cordifolia n द्युष्टा L.

Lida rhombifolia n द्यष्टा L.

lie n असत्यवादः Daś — मिथ्यावाक्यम् ,

मिथ्यावादः R, MBh, मिथ्यावादिन् Mn, R, etc —

व्यलीकम् Kāv, Pur, etc, व्यलीकानि m pl —

टट्टरी L — फल्गु f (ठ, ढ, ती) (scil वाच्य) L

— मृषोद्यम् Āpast.

to become a lie वितथं गम् (acc) a l. told with

respect to a cow गवानुत्तम् Mn 8.98.

telling ~~lie~~ lies हेषु mfn L.

lie v) ली cl 1 (thatur 26.30) लीयते (

also लयते) Bh, Kav , etc — शी cl 2 शेते

RV, etc — आसु cl 2 आसते (and आसते

AV 11.8.32, etc) RV, AV, Br, Bh, Sak, etc — हृष

cl 1 हृषति, हृषते thatur 17.59 .

bad to lie upon दुःशीम mfn SankhBr 2.7 good to

1. upon सुशीम mfn SBr, SankhBr to 1. along अनुशी

cl 2 अनुशेते — अन्वाशी AV to 1. before

प्रयाशी प्रयाशेते (acc) RV to 1. by the

side of उपशी उपशते

(acc) RV 10.18.8,

ŚBr, Kauś, MBh _____ (for sexual intercourse) उपशी

उपशते ŚBr, Ts, Kāth, MBh 13 to 1. close अनुशी

cl 2 अनुशी (in Gr) to 1. close to उपधा उपदधाति

उपधत्ते RPrāt, etc _____ उपली

उपलीयते MBh 8 to 1. down निषद् निषद्यते

RV, ŚBr _____ शी cl 2 शते RV, etc _____

(animals) उपविश उपविशति AitBr, ŚBr, MBh,

Śak, Hit, etc _____ निषद् निषीदति Ved निषदति

(loc) RV, etc व्यवली व्यवलीयते MBh, Hariv

सली सलीयते MBh, R सविश

सविशति SBr, etc स्वप् cl 2 (Dhātup 24.60)

स्वपिति (Ved and ep also स्वपति, स्वपते) Mn, MBh,

etc to 1. down at the side of उपनिषद् A RV 1.152.4

to 1. down by the side of उपसविश उपसविशति

KātyŚr अनुनिषद् SBr, Kauś to 1. down (said of

a particular animal) अनूपविश SBr to 1. down to a

husband (for sexual intercourse) शी cl 2 शीते

(with पथे) Pat to l. down to sleep शी cl 2 शीते

Gr'SrS, lBh, etc to l. down upon आधिशी अध्यास

उपधा उपदधाति, उपधत्ते R

उपप्रस्त उपप्रस्तृणीते RV 6,67,2

प्रशी प्रशीते (acc) RV समुपविश समुपविशति

(acc) SBr, Gr'SrS, ChUp, etc to l. down with निपद

निपद्यते (acc) RV, SBr to l. in परिशी

परिश्रित

RV, TS, ŚBr to 1. in ambush for

अभ्यूह

(acc) RV 6.17.8 & 9 to 1. in wait for

अवशी

(dat) RV 10.144.3 to 1. near उपशी

उपश्रित

(acc) RV 10.18.8, ŚBr, Kauś, MBh to 1. on

आशी

Ā to 1. round आशी Ā परिशी

परिश्रित

RV, TS, ŚBr to 1. upon अधिश्री

आभिश्री

(acc) ŚBr उपशी उपश्रित(loc) R 6 .

to cause to lie down शी caus शाययति,

शाययते MBh, Kāv, etc _____ शी caus शाययते,

शाययति Bhatt, Rājat, BhP _____ उपनिपत् caus

उपनिपातयति ŚāṅkhŚr _____ उल्लो caus

उल्लापयति Kās, on Pāṇ 1.3.70 _____ संविश

caus संवशयति Yājñ, Sch to cause to l. down at

the side of उपनिपद् caus उपनिपादयति ŚBr to cause

to l. down by the side of उपसंविश caus उपसंवशयति

Kaus, MBh _____ (e.g a woman) उपरशत caus

उपशमयति AitBr, ĀśvŚr, etc to cause to l. down

on निविश caus निवेशयति (loc) MBh, Hariv, etc

to cause to l. on सैविश caus सैवेशयति Yājñ, Sch

to cause to l. together सैविश caus सैवेशयति Yājñ,

Sch to l. in ambush पर्यप् desid परीप्सति MBh

' to l. in wait for any one in a secret place ' (to have

treacherous intentions towards another) गहनाय Nom

गहनायते Pañ 3.1.14 Vārtt .

one who lies down क्षिप्तदेह mfn on which

anything l. heavily आक्रान्त mfn Mricch, Pāncat, etc .

in lieu of स्थाने (with gen or ifc) .

life n I जीवन्म RV 1.48.10, 10.161.1, AV, ŚBr

9 etc जीवितम् RV 4.54.2, AV 6.134.1, ŚBr 14,

(ifc f आ Kathās) जीवः, जीवम् MBh 4.6,

Hariv, etc (ifc f आ Kathās) जीवन्ता W

जीवात् f RV, AV, MaitrS 2.3.4 जीवितम्

W जीवथः L जीव्यम् जीवन्तः

L जीवा L घ्राणाः m pl RV, etc

प्राणि लम् Śānd असु m Ved RV, AV, etc

— असुधारणम् L — असुमतु m L —

आयुस् n RV, AV, TS, ŚBr, In, MBh, Pāṇcat, etc

— आयु n (and m L) RV 3.3.7, 9.100.1 —

जन्मन् n In, Bhag 4.5, Yogas 2.12, etc .

II अणु m Hariv, आत्मन् — कर्जः

L — देहभूत m W — पुरिजनः BhP — भवः

Śarṅg, सत्ता L — मन्दसानः — मन्दसानु

m L — वर्तनी L — वृत्तान्तः (rarely)

वृत्तान्तम् ŚāṅkhBr, etc संस्थानम् (ifc f

आ) MBh, Śāṅk, BhP सत्त्वम् (ifc f आ)

MBh, R, etc .

abandonment of life प्राणपरिहागः Mricch abundance

of 1. आयुष्यम् AV, VS, ŚBr, In, Pāṇcat, etc active

1. प्रवृत्ति f w प्रवृत्तिमार्गः MW after 1.

कधर्वं देहात् MBh 1.3606 all one's 1. long यावज्जन्म

ind MarkP animal 1. आसवः m pl AV, Mn 3.217, etc

another 1. जन्मान्तरम् (a former life) MBh 3.2564,

Kathās 23.49 (a future life) Pañcat 2.6.42, Caurap, Kaps

1.7 Sch another 1. outside one's self (dear as one's own

life) बहिष्चर पाण्डु MBh, Hariv, Kathās , etc ' app-

earance of the guna-traya ' 1. गुणत्रयाभासः W an ascet-

ic by 1. भावशक्तिन् m HParis⁴ as long as 1. lasts

सावदायुषम् ind ChUp, सावदायुः ind Vikr,

Rājat because 1. had not yet run out सुषे सशेषलातायुषः

the being depending on l. आयुष्कम् Jain a being

endowed with l. जीवनीकायः BhP 3.5 the being fond of l.

आयुष्कम् Jain belonging to l. आयुष्य mfn ŚBr,

Mn, MBh, R to be restored to l. सँजीव सँजीवति

(ep also सँजीवते) ŚBr, MBh bestowing all l.

सर्वायु mfn VS, Br, ŚāṅkhŚr — चिरायुष

mfn Pāṇcat 5.5.2 ($\frac{2}{3}$ Bc) Brahma's l. time ब्रह्मायुस

n Vishn bringing (another's) l. into one's possession

अरुतुष्ट mfn RV bringing the dead to l. मृतसंजीवनम्

MarkP bringing to 1. संजीवनम् W संजीवकरण

mf(ई)n P to bring to 1. इर caus इरति causing

1. संजीवनी MV नयस्कर mf(आ, ई)n

causing long 1. आयुष्कर mfn Kad the ceremony of

putting 1. into an idol by the recitation of certain Mantras

प्राणप्रतिष्ठा RTL 70 to come suddenly to 1. स्पन्द

cl 1 (Dhātup 2.13) स्पन्दते (rarely स्पन्दति) BhP

to come to 1. संस्पन्द संस्पन्दते BhP coming to 1.

again पुनरसु mfn SBr समुद्भवः MBh a com-

fortable 1. सुखविहारः SaddhP creating long 1.

आयुष्कृत mfn AV danger of 1. असुभङ्गः L dear

as one's own 1. वैशिष्ट्यप्राणः MBh, Hariv, Kathās depar-

ture of 1. प्राणप्रयाणम् Rajat desire for 1. जीवानुकाम्या

Hricch 10.40 desire of 1. जीवनरथा TS 2, MaitrS

2.3.4 desirous of 1. जिजीविषु mfn Mn, MBh, etc,

जिजीषु mfn (irr) MBh 3.14905 a divine personi-

fication presiding over 1. आयुः m RV 10.17.4

duration of 1. आयुः n RV, AV, TS, ŚBr, Mn, MBh, Pāncat,

etc — आयु n (and m L) RV 3.3.7, 9.100.1 —

आयुषम् ifc ŚBr, Pāṇcat, etc, आयुस् an easy 1.

सुखविहारः SaddhP the end of 1. प्राणान्तः —

प्राणप्रयाणम् Rajat endowed with 1. प्राणयुत

mfn Cān, प्राणवत् mfn KātyŚr, Śak — जीवभूत

mfn W — जीवमय mfn BhP 9.9.24 — सत्त्ववत्

mfn W fear about 1. असुभङ्गः L final exemption from

1. अपुनरावर्तनम्, अपुनरावृत्ति f Jain, Up

fond of l. प्रियासु mfn W forest l. (i.e living by

gathering leaves and fruit etc) वनजीविका HParis

for l. अजीवम् ind Kathās — — यावज्जीव ibc

(Heat, Cat), यावज्जीवम् (ŚBr, ŚrS, etc), यावज्जीवेन

(MBh) — — अजीवितान्तम् ind Vcar (Śārng)

a former l. जन्मान्तरम् MBh 3.2564, Kathās 23.49 forming

the l. of जीवभूत mfn (gen) R 1.4.23, BhP 5.21.19

for the sake of l. आयुष्य mfn ŚBr, Mn, MBh, R for

the whole of 1. सावदायुषम् ind ChUp, सावदायुः ind

Vikr, Rajat full of 1. जीवत् mf (अ) n AV 10.12.

19 — वृद्धायु mfn RV — सुवर्षसु mfn RV, etc

— स्वायुस n VS a future 1. जन्मान्तरम् Pāncat 2.6.

42, Caurap, Kaps 1.7, Sch the gift of 1. प्राणदक्षिणा

Kathas, Pāncat giving 1. आयुर्दद, आयुर्दा, आयुर्दावन्

mfn AV, VS, TS, etc ' giving 1. to children ' पुनर्जीवः,

पुनर्जीवः L giving long 1. आयुष्य mfn 3Br,

Mn, MBh, R giving up one's l. असु सागः BhP ' the

god of l. ' असौष्यति Paipp granting l. आत्मद

mfn RV 10.121. 2 habit of l. जिगीषा W having a

little l. left किञ्चित्प्राण mfn having all l. सर्वायु

mfn VS, Br, ŚaṅkhSr having arrived at the 2nd period of l.

द्वितीयवयस mfn L having l. सजीव mf(आ)n

MBh, Kav, etc _____ रसासु mfn BhP _____ यक्षिन्

mfn RV having still a short space of l. left आयुःशेष

mfn in the l. to come अमु- ind S, SBr, etc

प्रेय ind SBr, Mn, IBh, etc the last period of l.

उत्तमतयसम् SBr 12.9.1.8 l. and intelligence

प्राणबुद्धि f sg R (v.1) a l. (consisting) of a

hundred years शतायुस् n Bh^p, शतायु mfn SBr

l. has the name breath प्राणसंवाकैर्जीवः NaitrUp

l. ina former existence प्रावृत्ति f Kathas the l. of

a Brahma-cārin सुवृत्ति f MW l. of the spirit

आत्मगति f Nir l. possessing आयुष्मत m

'l. possessing' often applied as a kind of honorific

title (especially to royal personages and Buddhist monks)

आयुष्मान m the l. to be expected (till death)

जीविनचयम् Pañcat, Kathās 78.79 longer l. आयुश्च

n MaitrS long l. त्वेन जीविका KathUp 1.24, चिरजीविता

Priy 1.4, Dasar, Sch — आयुश्च n PV, AV, TS, ŚBr,

Mn, Mh, Pañcat, etc loss of l. प्राणहानि f Sinhās

' ——— ' (death) प्राणनाशः Venis ——— प्राणप्रहाणम्

Sinhas ——— व्यसुलम् VarBrS loving 1. सजिजीविषु

mfn MBh maintenace of 1. प्राणधारणम् MBh, R, etc

measured by the duration of 1. आवदायुष्टमानम् mfn Kam,

Hit made of 1. वृत्ति f Śak 4.5.14, वृत्तिक, वृत्तिन्

(ifc) MBh, Kav, etc mode of 1. जीवन्ता W occurring

during a father's 1. जीवसितृक् mfn PSarv one who

has escaped with his 1. and nothing more जीविशेष mfn

Pāncat 3.1.2⁰

one who leads a virtuous l. सुचरितचरित

mfn Iricch one whose existence depends on the principle of

animal l. आत्माधीन mfn L one whose l. is

about to pass away प्रत्युक्रान्तजीवित mfn Das one whose

l. is not yet finished सावशेषजीवित mfn Pāncat one

whose l. is outside बहिष्प्राणः TS ' one whose time

of l. is (nearly) gone ' (old) गताद्यन mfn MBh 3.

123.5 the peculiar l. विशेषाच्छासितम् 123.5 peril of

1. प्राणकृच्छम् MBh, BhP period of l. नभस m L

possessed of l. जीवन्वत् mfn GopBr 2.1.25, SankhŚr

3, जीवातुमत् mfn ĀsvŚr 2.10 & 19 — स्वासित

mfn Kathās possessed of l. and riches प्राणार्थवत् mfn

Kāv possessing a hundred lives शतात्मन् mfn RV poss-

essing l. प्राणभाज mfn, प्राणभृत् mfn ŚBr, etc

possession of l. प्राणपरिग्रहः Amar preceded by l.

ज्योतिर - अग्र mf (३०) n RV 7, AV 14.2.31

predicting the length of a man's l. from the aspect of the

stars आयुर्दृशिः preservative of l. आयुष्य mfn

ŚBr, Mn, MBh, R to preserve l. अभ्युज्जीव अभ्युज्जीवति

MBh 5.4.538 the principle of l. जीवः RV 1.16.30, ChUp,

ŚvetUp, PrasnUp, Mn, etc _____ करणाधिपः produci-

ng long l. आयुष्कृत mfn AV profiting by (another's)

l. असुतप mfn RV prolonging l. यापन

mfn MBh raising ^{the} dead to l. मृतजीवन mf(ई)n

Kathas relating to 1. जीवनवत् mfn GopBr 2.1.25,

ŚāṅkhSr 3, जीवा तु मत् mfn ĀsvSr 1.10& 19

आयुष्य mfn ŚBr, 1In, MBh, R remainde~~s~~ of 1.

आयुःशेषः Hit restored to 1. जीवापित mfn (caus)

R 7.76.27 Vet पुनर्भू mfn RV, A-V returning to

1. प्रतिजीवनम् R, प्रतिजीवितम् Bālar to return to

1. उज्जीव उज्जीवति Bhatt, 1Bh to restore to 1.

जीव caus जीवयति (ep also Ā) RV 10.137.1,

AsvŚr 6.9, MBh, etc — जीव जीवापयति Vet 21⁹10

sacrifice of one's own l. असुव्ययः Prab seeking to

save one's l. जीवितैस्सु mfn W ' sprung from a

(seemingly) l. less egg ' (a bird) मातिण्डः RV, Br,

state between l. and death जीवनाशः R the state of

being endowed with l. अनवन्त्वम् Mir the state of l.

जीवत्वम् RamatUp 1.14 — प्राणत्वम् ŚBr, Kap

supporting l. यानाकर mfn Car — अभ्यवहारिक

mfn T _____ यापन _____ mfn MBh to support 1. जीव

caus जीवयति (ep also Ā) MBh, etc _____ प्राणधारणम्

MBh, R, etc _____ यात्रा Mn, MBh, etc ' taking

away all sense of l. ' (fainting away, swoon) जीवादानम्

Car 1.8, Susr taking away l. प्राणहारक mf(इका)n

Kav, प्राणहारिन् mfn R thirst for l. जीविततृष्णा

Mālatim this l. इहलोकः _____ इहलोकः through

the whole l. जन्म acc ind HParis 4.7 universal l.

विश्वायुस n TS, ŚāṅkhŚr void of 1. जड mf(आ)

n Kars 1.146, 4.50, HrisUp, Vedāntas, Sarvad whole 1.

सर्वायुषम् (Tup), सर्वायुस (TS) n whose glory is

1. प्राणतेजस mfn ŚBr whose splendour is 1.

प्राणतेजस mfn ŚBr wishing to bring to 1. संजिजीवयिषु

mfn MBh wordly 1. प्रवृत्तिमार्गः MW .

to wish to long life to anyone आयुषय Nom L .

bestowing a hundred lives शतात्मन mfn RV

(with Buddhists) knowledge of the past 1. of all beings

पूर्वनिवासज्ञानम्

MW having a thousand 1.

सहस्रप्राणम्

AV (not in MW) 2 1. इत्यायुषम् Pān

5.4.77 .

' life - causing ' (invigorating, refreshing)

प्राणकर mf(ई) n Can .

' life-cutter ' (an enemy) जीवद० L .

' life-destroyer ' जीवान्तकः ^{fowler} (a flower) L,

(a murderer) W .

life-destroying प्राणघातकम् MW, प्राणघ्न (Susr)

mf (ई) n ' _____ ' (posion) जीवनाघातम् W .

' life-devouring ' (deadly, murderous) प्राणाद

mfn Bhatt .

' life-end ' (death) प्राणान्तः Ragh .

' life - flower ' (N. of a plant, fig applied to

the head) जीवपुष्पः R 5.83.13, .

' life giver ' प्राणदः Karand _____ (cocculus

cosdifidius, Prosopis spicigera, ~~Minora~~ a Suna जीवदात्री

L _____ (N. of a leader of a sect) जीवन्दः Śamkar

35 _____ (a physician) जीवदः L .

life-giving प्राणद mf (अ) n AV, etc .

जीवदायक mf Vet 2.10 प्राणदायक

mf AV, प्राणदायक a l.-giving drug जीवातु f HParis

13.189 l.-giving element (water) जीविकाः ĀsvŚr 6.9

(water) जीवनम् Bhp 10.20.6, Rajāt 5.416

a l.-giving medicine जीवनाश्वयम् L ' l.-giving

(N. of a manual of med by cyavana) जीवदानम्

BrahmavP 1.16.17

' 1.-juncture ' (puberty) तपःसंवि m Cat .

lifeless adj अप्राण AV, ŚBr, अप्राणत् AV 10.

8.11, Lāty _____ निष्प्राण MBh, Hariv _____ अपैतप्राण

Kathās _____ निजीवि f(आ) MBh, etc _____

अजीवि _____ जीवश्रुति " _____ विजीवित

f(आ) R _____ व्यसु f(आ) IBh, Bhī, Śis,

Rajat _____ अपासु Naish _____ विगतासु MBh _____

व्युत्क्रान्तजीवित Das _____ अपूरुष RV 10.15-

5.3 _____ गतसत्त्व- _____ निशंख f(आ) W

lifeless matter जउः (ह अश्वादि) rendered l.

जडित Bālar 1.42, Sāh .

' life- light ' (the ocean) प्राणभास्वत् m L .

life-long यावज्जीविक ĀsvŚr, Āpsr, Comm, jaim,

यावदन्तरा EBh — प्राणान्तिक f(ई) Gaut,

Pāncat .

' life-lord (a husband) जीवितनाथः Kum 4.3,

जीवितेशः Ragh 11.20 _____ (a husband) प्राणाधिनाथः

L, प्राणाधिपः ŚvetUp _____ (Śiva) जीवितेश्वरः

_____ (the soul) प्राणपति _____ m MBh (a physician)

Car, (a husband) MW, MBh .

' life-purification ' (end of life) जीवि तावभृशम्

Gobh 1.3.13 .

' life-spring of the world ' जगदाशु n IBh 3.

11193, जगदाशुम् n IBh 12.13569 .

' life - supporting ' (milk, grain) जीवनाहम्

Npr .

the life-time of men मनुष्यायुषम् SBr a l.time

of Brahmā ब्रह्मन् m Pañcar, ब्रह्मणआयुः .

lift vb उच्छसcaus उच्छासयति — समुच्छ

समुच्छरति, समुच्छरत

MBh, Mṛicch .

to lift up उथा caus उथापयति Gobh, MBh, R,Hit, etc — समुथा caus समुथापयति MBh, R,

BhP — उद्ध उद्धति, उद्धते MBh, BhP to l. out

समुद्ध समुद्धति, समुद्धते

Bhatt to l. up समुद्ध

समुद्धति, समुद्धते

MBh — उदञ्च उदञ्चति

(Ved) and उदञ्चति

RV 5.83.8, VS, SBr, etc —

उद्धृ उद्धरति, उद्धरते

TS, ĀsvGr, MBh, Mn, etc

— अभ्युद्ध caus MBh 3.13.126 — अभ्युद्ध

ŚāṅkhŚr, MBh 12.12.322 — प्रौद्ध प्रौद्धरति, प्रौद्धरते

MBh, Hariv, R — आनुद्ध R 1.34.10 (v.1) —

उत्तम्भ caus उत्तम्भयति Hariv, BhP, etc —

उदादा P — उदुर् उदुरते Bhatt —

उद्धृ उद्धृहाति (or Ved उद्धृभाति) उद्धृहीते

TS, ŚBr, KātyŚr — उद्धन उद्धन्ति — Ā PV, ŚBr

— उद्भू उद्भूनोति and उद्भूनोति, उद्भूनुते

MBh, Kathās, etc — उद्यम उद्यच्छति (if the

result of the action returns to the agent Pāṇ 1.3.75 उद्यच्छते

RV 5.32.7, 6.71.1 & 5, AV, AitBr, ŚBr, Lāṭy, Śak, etc —

उन्म उन्ममति उन्मी Pāṇcat — (only A Pāṇ

1.3.36) — तुल्य cl 10 तौल्यति, तुल्यति Hariv, B,

Bhatt — प्रौढाम प्रौढ्यच्छति Bhatt —

समाकृ caus समारोहयति, समारोपयति MBh, Kāv, etc

— समुक्षिप समुक्षिपति, समुक्षिपते MBh, Pāṇcat,

MarkP — समुद्गृह समुद्गृह्णाति SBr — समुद्यम

समुद्यच्छति iBh, R, etc — गुर cl 6 गुरते Phātup

28.103 — गुर, गूर caus गौरयते, गूरयते Phātup

33.21 — गुर्व cl 1 गूर्वति Phātup 15.65 —

स्कुन्द cl 1 स्कुन्दते Phātup 2.8 — (after

having touched) हन्मर Ā RV 8.70.9 to l. comple-

tely up समुन्म caus समुन्मयति, समुन्नामयति iBh,

śak, śusr .

to be lifted up उत्कृष्ट pass उत्कृष्टते

यम् pass यभ्यते RV, etc .

lifted adj उन्वमित .

having lifted उद्यभ्य ind p .

lifted(up)) adj उद्घातित — उद्घातित —

उद्घातित — उद्घातित MBh, Rājāt, etc —

अभ्युद्यत MBh, etc — उद्घातित ŚBr, ŚāṅkhŚr,

R, Ragh, Kathās, etc — उद्घातित Ragh, Kathās, Megh

etc — उद्घातित R, Megh — उद्घातित Sis —

उद्घातित L — उद्घातित Siddh, Vop, etc —

उद्घातित " , Bhī — उद्घातित Venīs, Pancat, etc

— उद्घातित Megh, etc — उद्घातित —

उद्धृत ŚBr, TBr, KātyŚr, Susr, etc उन्नत

MBh, Śak, Hit, etc उन्नामित ऊर्ध्वक

Samnyāp तुलित Ragh (as a stick)

प्राहृत ŚBr प्राच्युत Hariv प्रौढ

रूढ R, Susr समुदक्त L समुद्भुत

Caurep समुद्यत MBh, Kāv, etc समुन्नत

Kāv .

not lifted up अनुद्धत अनुन्नत well 1.

up सूच्युत R .

having lifted up उद्धृत ind p ^{lifting} 1. up उदात्तम्

ind p SBr 3.3.2.14 etc .

one who lifts उद्धारक mfn I. one who l. up

उद्धृत mfn one who l. up from समुद्धृत mfn

(abl.) Bbh, MarkP what l. up समुद्धृत mfn II. who l. up

समुद्धृत mfn W .

lifiting up adj उल्लापक — — उल्लाहन

f (३) L .

lifiting up the neck प्राक्कण BhP .

lifting n समुद्धरणम् IBh, Kav, etc .

lifting the stick against . उपडोवामे Yajñ 3.293

lifting up (the act of) उद्धरणम् Susr, Megh

_____ उद्धरणम् IBh, Śārng _____ प्रोद्धारः

Pharmas _____ उद्धारः _____ उक्षिप्ति f Priy _____

उक्षिपः Megh, Susr, etc _____ उत्तोलनम् L _____

उत्सृजनम् Tān 1.3.36 _____ उद्धरणम् _____ उद्यमः

R, Yājñ, Pañcat, etc _____ उद्धारनम् L _____ उन्मथनम्

Susr _____ उन्मथनम् BHP _____ उद्विभ्रमम् ind

TāṇḍyaBr _____ तुलनम् Mricch 9.20 _____ तालनम्

R 1.66f, Sāh 5.4
-3

— विकारः

(L)

— रामुयामः

Mh .

^{lifting}
~~lifting~~ up the hand ' (an oblation)(?) हस्तोत्थारः

Divyav .

so as to lift up the armsबाहुक्षेपम्ind Sakso as to l. up the handsबाहुक्षेपम्ind Sak .

ligament n संधिबन्धनम्, संधिबन्धः Śak —

परिति f L सन्धम् Pan 3.2.182 .

any ligament in the animal body सन्धायु f n TBR,

Suśr, Mn, MBh, etc any l. in the human body सन्धायु

f n TBr, Suśr, Mn, MBh, etc cervical l. घाटः L, घाटः,

Car 1.17.17, Suśr 6.25.11 (in anat) the l. of a joint

संधिबन्धनम् Suśr together with l. सदाम mfn ŚBr.

the ligaments of the joints संधिबन्धः Śak .

ligation n निबन्धनम् Bh, Susr .

ligature n बन्धः Susr _____ अभिधायि f. IV 8.1.12

_____ तदुः Bh, Susr _____ परिवर्तनम् Pricch 3.16

_____ (of an animal) सेतानः (ifc f आ) TS .

^{out}
with ligatures अबन्ध एव mfn 17 4.16.7 .

light n I प्रकाशः RV, etc _____ (fig) प्रकाशः

_____ प्रकाशिता, प्रकाशिलम् IBh _____ विकासः

Das, विकासः _____ दीप्ति _____ f 'Br, In, etc _____

प्रदीप्ति _____ f L _____ दीपः IBh, Kav, etc _____

दीपः ĀsvGr, In, IBh, etc _____ दीपिका Hariv,

Kav, etc _____ दीपकः Hariv, Bhartr, BhP _____

दीपवृक्षः IBh, R _____ उद्योतः IBh, Śārng, etc

_____ प्रद्योतः 'SBr _____ प्रद्योतनम् L _____

द्यौतिस् n द्यौतः द्यौतम् Un

4.160 तेजस् n (often pl) RV, etc, तेजो

प्रभा Mn, MBh, etc प्रभा प्रभानम्

Pan 8.4.34 Sch विभा Śis, Śah आभाति

f भामः RV भानम् L भानु

m RV, etc प्रतिभा भा VS, ŚBr, भाति

f BhP भा MBh, Hariv, Var, etc भास्

n f RV, etc आभासः R, Vedāntas 195

आनभासः भासस् n RV 6.4.3, 12.5

विभारभासा V _____ भारवत् Kāv, Kathās, etc

_____ ओलिकः .

II अवतुः RV _____ ओरिस n RV, AV, SBr, etc,

ओरिस f SBr 2, Up, etc _____ इक्ष्म _____

इशानम् L _____ उमा L _____ उल्लासः L

_____ उशिया _____ ऋतु m (Un 1.72) L _____

ओजस n L _____ कः L _____ कासू f L

_____ गोपनम् W _____ वक्षुस n RV, SV _____

दाया Suśr, VarBrS 68.89 ff, Paṅh 4.5, Megh (ifc f

आ) etc _____ जः L _____ ज्योत्स्नाः f pl

BhP 3.28.21 _____ ज्वालः Kaus _____ झल्लिका

(also झिल्लिका, झिल्ली, झिल्लिका) L _____

तमोनुद् _____ m R 5.32.23 _____ लिष _____ f RV 8,43.3,

MBh, etc _____ लिषा L _____ लिषि f RV 1.9 f,

AV, VS, ŚBr, TāndyaBr _____ दीक्षिति f Naigh 1.5,

MBh, Kālid, etc _____ दृशानम L _____ धामन m

RV, MBh, Kāv, Pur _____ पाशयणी (L) _____

प्रज्वाला R बहिः m L भ्राज

f RV, MaitrS, Āpsr भाष्म महस

n Inscr, Kav, Kathās, Bhṛ मा L ---

मान RV 1.39.1 यः only L रजस

n Nir 4.19 रुच f RV, etc कचा

L रुचि f RV, etc रुच्यः f pl Naish,

रुचि शेकः, शेकस n PV 6.66.6

शेकः RV 3.6.7 शेचनम् RV, AV, Br, (in this

sense sometimes रोचना) _____ रोचनानि n pl AV

_____ रोचस n MaitrS _____ रोचि f Hariv, Mār̥kP

_____ रोचिस n RV, etc _____ रोचः, रोचयम्,

रोचया Suryapr _____ रचस n RV, etc _____

रचसम् (ifc) AV, MBh, R, etc, रचस

_____ रचु f L _____ रचूषा L _____ विरोचनम्

W _____ विशगिः W _____ वीति f L _____ व्यवायम्
(~~व्यवायम्~~)

L _____ रुचम् RV, Up, MBh, R _____ रुचलम्

MaitrUp _____ इभा L _____ डोचिस n RV, AV,

Hariv _____ ति (at the end of adj. comp) _____ श्री

RV, etc _____ ष्युमः, ष्युमः _____ सटा
(~~सहस~~ m BhP

_____ सहस
~~सहस~~ m L _____ सारङ्गः (ifc f आ)

(only L) _____ सुवर ind āpast, स्वर _____

स्थुमः L _____ त्रिग्विधम् W _____ स्वर

ind RV, AV, VS _____ हति f (later also m) IBh,

Kāv, etc, हेतिक (ifc) .

abiding in light रोचनस्था mfn PV — सुवर्धामन

mfn TS — स्वर्धामन mfn TS abounding in l. विभावसु

mfn RV, VS, Hariv afraid of l. तेजोभीरु f L to be

brought to l. प्रकाश mfn Samkhyak, Samk, Sāh —

भास्य mfn Vedantas to begin to become l. प्रभा

प्रभाति RV, etc being in l. स्वर्ग, सुवर्ग mfn

AV, etc belonging to the world of l. ज्योतिष्मत

mfn RV, AV, etc bestowing l. स्वर्दि mfn RV, VS,

स्वर्णा

mfn RV Brahma in the form of 1. ज्योतिरूप

स्वर्णम्भू

m Buddh bright 1. सुकृत् f RV brill-iant with 1. ज्योतिष्प्रभः Buddh L bringing 1. रूपैवहmfn Pān 6.3.121 Vārtt _____ (said of Varusha in the eye)

भामनी

mfn ChUp bringing to 1. प्रकाशनम्Nir, IBh, Susr _____ प्रकरणम् ŚārngP _____ प्रादुक्करणम्Gr'srS to bring to 1. आहू P Ā brought to 1. प्रकाशितmfn _____ प्रादुक्कृत mfn Mn, IBh, etc _____ प्रकाशित

mfn Kull causing 1. आलोककर mfn VarBrS ____

उद्योतकर, उद्योतकारिन् mfn come to 1. प्रादुर्भूत

mfn IBh, Kav, etc to come to 1. विभ्रा विभ्राति

RV, etc ____ प्रथ cl 1 प्रथते (Dhātup 19.3)

(rarely प्रथति) Kir, Pājat ____ प्रोन्मील प्रोन्मीलति

____ लस cl 1 (Dhātup 17.64) लसति (only p)

Kathas consisting of 1. ज्योतिर्मय mfn HundUp, Pagh

10.24 (Vishnu) etc ____ प्रभाजय mfn ३)n IBh,

Hariv _____ ^{तेजोमय} ~~सुखमय~~ mf(ई) n ŚBr 14, ChUp, ŚvetUp,

En, etc _____ (tejas) ^{तेजस} mf(ई) n ŚBr 14,

MāndUp, MBh, etc consisting totally of 1. ^{तेजोमूर्ति}

mfn 3.93 ' creating 1. ^{ज्योतिष्कृत्} mfn RV 1.50.4,

10.66.1, TS 1.4.34.1 deprived of 1. ^{निरलोक} mfn MBh,

Mālatim , Kām _____ ^{निष्प्रभ} mf(आ) n R _____

^{ज्योतिष्प्रहीण} mfn MBh 1.178.27 desirous of 1. ^{स्वयं}

mfn RV to diffuse 1. ^{श्री} cl 9 (Dhātup 31.3) ^{श्रीयति}

श्रीगीते

RV 1.68.1 diffusing l. उत्सृजmfn L the essence of l. तेजस्वम् BhP 3 full of l.

ज्योत्स्नाद्या

mfn Mricch a ⁰⁴garland/l. अंशुमाना^{gem}
a conserving as a l. (such gems are fabled to be in Pātāla)

रत्नादीपः

Kathās, BhP, etc to give l. to पश्यcaus प्रशमयति (rarely प्रशमये) (acc) RV 3.14.4giving l. शोचिष्मत् mfn Nariv — प्रकाशकmf(इका)n BhP, Sāṃkhyak Sch 17h, etc — प्रकाशन

mfn RamatUp, MBh _____ प्राक्काशनम् _____ ' (N.

of a ch of Psarv) दीपदानम् a great l. (seen in the

sky) महामसु _____ n ŚāringP grown l. निष्कृत mfn

having a l. nature लक्ष्मि _____ mfn =Prāt having a

white l. शिततेजस् mfn VP having excessive l. सातीकाश

mfn ĀsvGr ' having its source in another's l. ' (borrowed)

अन्यच्छायाशोनि _____ mfn Vam 3.2.7 having l. आलोकित

mfn _____ नहिष्मत _____ mfn W having l. as one's body

तेजस्काश

mfn Ap ' having l. (i.e easily diges-ted) flesh (a kind of partridge) लघुमांसः Lhaving l. for an abode रुचिधामन mfn 1W havingl. on both sides रुभायतो ज्योतिरु mfn SB 12.13 havingnot cold l. (the sun) अतुहिनधामन , अतुहिनरश्मि ,अतुहिनरुचि m VarBrS having the colour of l.भास्वरवर्ण mfn SB having the l. of the sunआदिहा ज्योतिरु mfn SB having the same l.

राज्योतिस mfn Paṇ 6.3.85 having Vaisvānaras l.

वैश्वानरज्योतिस mfn VS having which l.

किञ्ज्योतिस mfn ŚBr 14 having white l. (the moon)

अतरोतिस L highest l. परज्योतिस m RāmātUp &

Sarvad l. and darkness तेजस्तिमिरे n du l. app-

earing in the 3 worlds viz on earth, in the intermediate

region and in the sky or heaven त्रीणिज्योतीषि n pl

VS 8.36, AV 9.5.8, MBh 3 l. as the divine principle of

life ज्योतिस n RV 6.9.6, VS 24.3 AV 16, Bhag .

1. as the source of intelligence ज्योतिस् n PV 6.9.6

VS 24.3, A V 16, Bhag 1. as the type of bliss ज्योतिस्

n RV, AV, VS, ŚBr 14, Suśr 1. as the type of freedom

ज्योतिस् n RV, AV, VS, ŚBr 14, Suśr 1. as the type

of victory ज्योतिस् n RV, AV, VS, ŚBr 14, Suśr

' 1. in darkness ' (a fire fly) तमोज्योतिस् m L a 1.

kept burning for protection (against evil spirits etc)

रक्षाप्रदीपः

Kathās the 1. of a family कुलदीपः

कुलप्रदीपः Hear the l. of a lamp दीपाङ्कुरः

Bhartr̥ 3.81 the l. of a race कुलदीपः the l. of

heaven ज्योतिस् n RV, VS, AV, ŚBr 14.7.2 the l. of

the countenance मुरवप्रसादः ' L. of the grove '

(N. of a plant) वनज्योत्स्नी Śak ' l. of the law '

(N. of wk) धर्मालोकः Karand the l. of the soul

आमज्योतिस् n MBh 12.6509 the l. of the

sun अर्कालिप् f l. (of the sun, dawn, fire, lig-

htening etc) ज्योतिस् n RV, etc, ज्योतिष npl

the l. of the supreme spirit आत्मज्योतिस् n Bh 12.

6509 the l. of the world जगत्प्रकाशः Bhaktām 16

' l. of the world ' लोकप्रदीपः Buddh l. personifi-

ed as fire on earth, ether or air in the intermediate

region and ' Sun ' in the sky त्रीणि ज्योतिनि n pl

ŚBr 11.5.8.2, ŚāṅkhŚr 16.21.2 etc l. variously person-

ified (as a form of 'urgā in the disc of the sun) श्रमा

Hariv, Pur _____ (as wife of Kāpa and mother of Prātar

Madhyam dina and Sāya i.e morning midday and evening)

प्रभा Hariv, Pur _____ (as a wife of the sun)

प्रभा Hariv, Pur the l. which is moved at night ✓

before an idol आरानिकम् ' lord of l. ' the sun

रुचिभर्तृ m Śis mass of l. भानिकरः MarkP

the morning l. उपारोगः Das _____ हसु _____ f RV

7.15.8, 8.41.3, (instr. usrā) RV 4.45.5 _____ हरा

RV _____ हसि _____ f RV 9.65.1, 67.9 the nature

of 1. तेजस्वमं BhP 3 nearly become 1. प्रभातकल्प

mf(आ)n not consisting of 1. अतेजामय mfn

ŚBr 14 one possessing 1. ज्योतिर्भाग mfn Nir 12,1

one whose chariot is 1. ज्योतीरथः mfn RV 1.140.1,

9f one whose 1. tends upwards दुर्वज्योतिसु mfn

MaitrS ' the only 1. ' (N. of Siva) एकज्योतिसु

n originating from 1. (tejas) ^{तेजसु} एकज्योतिसु mf(ई)n

ŚBr 14, MāndUp, MBh, etc a particular kind of 1. शतहारा

(ifc f अ) MBh, Hariv, Kav, etc a passage for 1.

अतिशोकः MaitrS play of 1. काया Susr,

VarBrS 68.89 ff, Bagh 4.5, Megh (ifc f अ) etc

possessing of 1. तेजोविद् mfn TS 3.3.1.1

शान्तिष्मत् mfn Hariv स्वनिदि mfn RV, VS,

स्वर्षा mfn RV privation of 1. प्रतिभाहानि f

प्रतिभाक्षय W to procure 1. विभा विभाति

RV 1.71.6 a ray of 1. अमृतम् Bagh 10.59 हादः

(ifc f अ) receiving l. by speech वाग्ज्योतिस् mfn

SBr receiving l. from one's self आत्मज्योतिस् mfn

SBr 14, FBh 12. 783 shedding pure l. विशदप्रभ

mfn MW sitting in a region of l. प्रादुर्भसद् mfn RV

6.73.1 (Say) small points of l. (appearing through the

threads of worn cloth etc) ओशकः RV, SBr spread-

ding l. आशिककर mfn VarBrS the state of l.

आशिककर

BhP 11.3.13 a stream of l. कर जावाम

W supplied with l. कृतालोका mfn W to l. प्रादुर्

ind RV, etc whose essence is l. तेजस्तजस m

' whose work is to give l. ' (N. of the sun) प्रकाशकर्मन्

m LBh to wishto bring (to l.) प्रकाशं गम् desid

जिगमिषति (Pan or जिगांसते Pan 6.4.16 Siddh)

TS 1 with excessive l. सातीकाश mfn ĀsvGr .

to give light प्रकाशीकृ P Ā Var giving l.

प्रकाशीकरणम् R to grow l. उपरश Nom

उपस्थिति .

' containing lights ' (illuminating) दीपवत्

mfn a row of 1. दीपमाला MBh 13.4727, Saurap 18 .

light adj उज्ज्वल — द्युक्ष f(आ) RV

— द्युमय f(इ) — निस्तमस्क Śak, निस्तमिस्

Prasann — मह L — वितमस MBh, Ragh, वितमस्क

MBh, VarBrS — शुक्ल f(आ) (with पक्ष = शुक्लपक्ष)

KātyŚr, Mn, MBh, etc.

the becoming light प्रकाशीभावः Nir — वसत f

RV, VS entirely 1. सर्वशुक्ल f(आ) ŚārngP in the 1.
in the light 1. half of a lunar month शुदि ind Inscr
fortnight शुदि ind Inscr light and dark fortnight

शुक्लकृष्णे n du Tār a light 1. brown colour श्वपाण्डु

m the 1. fortnight शुक्लपक्षः Tithyād the 1. half of

a month शुद्धपक्षः ŚāṅkhŚr, KaushUp — ज्योत्स्नः

(Pāṇ 5.2.103, Vārtt 2) ŚāṅkhŚr 13.19, Gobh 2.8 —

चान्द्रः W — सितपक्षः VarBrS — शुक्लपक्षः KātyŚr,

Kaus', Mn, etc the 1. half of Śrāvana श्रावणशुक्ल (ibc)

the 1. half of the month धावत्पक्षः L the 1. half of

the month from new to full moon सितः VarBrS 1.

(said of a day in the light half of a month) सित

f(आ) MBh, Kāv, etc 1. (said of the waxing moon)

सित f(आ) MBh, Kāv, etc the not becoming 1. अभ्युदित

f TS 1 relating to the 1. half of the month शुक्लपक्षीय

MW very 1. परिपाण्डु Kālid, Ratnāv.

light adj. लघु f(नी or उ) AV, etc —

लघु f(नी or उ) Mn, MBh, etc — लघुकं, लघु

— (in prosody) (as a syllable) लघु f(नी or उ)

— (in prosody) (as a vowel) लघु f(नी or उ) —

अगुरु — अनिभर — रघु f(नी) RV.

not light अलघु the act of making 1. लघुकरणम्

Sarvad any 1. meal कलयवर्तः L anything 1. कलयवर्तम्

Mricch 1. in behaviour लघुवृत्ति RPrat 1. in conduct

लघुवृत्ति RPrat 1. in the stomach लघु f(नी or उ)

Susr a 1. repast लघुभोजनम् Pañcat 1. slumber खाण्डा निद्रा

MW 1. state लघुभावः Cat made 1. लघुकृत to

make 1. of लघुनीक MBh 1.7062, 5.7, Naish 3.54, Kathās

18.85, Sāh more 1. उद्यीयस AV, etc most 1. उद्यिष्ठ

very 1. उद्यिष्ठ, उद्यीयस AV, etc — परिउद्यु

Uttarar wearing a 1. dress. उद्युवासस Mn 2.70.

to cause to appear light उद्यय Nom उद्ययति

Subh to make 1. उद्यय Nom उद्ययति Kālid, Kir,

उद्युक्, उद्युक्करोति Mālatīm, Venīs, Śīs to make

1. of उद्यय Nom उद्ययति Kir.

light vb ३ प्रदीप caus प्रदीपयति KātyŚr, MBh, etc

— इन्ध cl 7 इन्दे RV, AV, ŚBr, etc — ज्वत्

caus ज्वलति or ज्वालति GopBr 2.5.5 (Ā) MBh, etc —

प्रज्वत् caus प्रज्वालति GrŚrS, ChUp, MBh, etc —

संज्वत् caus संज्वालति MBh — प्रतप प्रतपति

RV.

३ दृप् cl 4 दृप्ति .

३ दृत् cl 1 दृति Dhātup 34.14 (v.l. for

दृद्) — दृत् caus (or cl 10) दृत्ति Dhātup 34.

14 (v.l. for दृद्) .

to light up

caus

ŚBr —

BhP —

caus

MBh, Kāv, etc

to light up उदीप caus उदीपयति AV 12.2.5,

Kaus, Hariv — समुदीप caus समुदीपयति R — उद्भास

caus उद्भासयति, उद्भासयते Hariv, VP, VarBrS,

Kathās — समिन्ध, समिन्दे, समिन्दे RV, AV, Br, Mn

— उज्ज्वल caus उज्ज्वलयति SBr, Rājat, Śis, etc —

सम्प्रज्वल caus सम्प्रज्वलयति MBh — अवज्युत caus

अवज्योतयति SBr — संचकास संचकासि BhP

— संधुक्ष caus संधुक्षयति MBh, Kāv, etc to 1. xpx

upon पत cl 1 (Dhātup 20.15) पतति (ep. also पतते)

(loc) MBh, Kāv, etc.

to be lighted इन्ध pass इध्यते .

'light-causer' (a kind of flower) n ज्योतिष्करः

Buddh, L.

light-coloured adj आस्वरवर्ण ŚBr — शुक्ल

f(आ) RV, AV, ŚāṅkhBr.

discharging sweet and light-coloured wine मुत्र मधुरशुक्ल

Susr, मधुरशुक्ला.

lighted adj उदीप्त L — अवभासित MBh

'(wrongly written अवभाषित 7.6672) etc — रद्द

— समिद् RV, etc — प्रेद् RV — सम्प्रेद्

AV — कृतालोक W — उज्ज्वलित — ज्वलित MBh,

etc — प्रज्ज्वलित MW — सम्प्रज्ज्वलित MW — प्रधूपित

— प्रवर्तित MW.

a lighted coal ज्योतिष को. नि. लः L 1. from the east प्राग ।

ŚāṅkhGr 1. up उद्योतित MBh — उद्भासित — संदीपित

Pāṇcat, BhP — उपज्ज्वलित SBr 11.8.3.7 1. with prayers

ज्योद् AV the state of being 1. उज्ज्वलितत्वम् Kap

well 1. सुसमिद् RV, GrŚrS.

to be lighted दीपनीय — प्रभानीय Pāṇ 8.4.34,

Sch.

having lighted संज्वालय ind ____ (a lamp)

अवज्ज्योत्य ind p ŚBr, KātyŚr, ŚāṅkhŚr.

lighten vb विद्युत् विद्योतते (Ved also P)

RV, etc — विरम्या विरम्याति

RV, AV.

one who lightens रोच mfn MW.

lightening (of a burden) संनति Hariv.

lighter adj लघुतर Pañcat, लघीयस्.

one who lights no sacred fires अनूक्षभास RV 5.77.

having a light-falling foot रधुपत्न्यं mf RV

'light-giver' (the sun) n प्रकाशकः Kathās.

light-handed adj लघुहस्ता MBh, Suśr, etc.

light-hearted adj लघुहृदय Kād — लघु

f(कौ ७५) Hariv, Kālid — हृष्यहृदय W.

lighting adj उदीपक L — इध ifc —

इन्ध ळBr — वह्निकर W.

^{ing}
'light badly' (obscure-dark) दुष्प्रकाश MBh 1.

well सुषमिध AitBr, ŚāṅkhŚr, सुसमिध .

(the act of)
lighting/ n इन्धनम् — उदीपः —

आधानम् ळBr, KātyŚr, ĀsvGr, etc .

lighting up उदीपनम् VarBrS — उज्ज्वालनम्

Car — समुद्भासनम् Kād.

'light-insect' (a fire fly) प्रभाकीटः L.

'light-keeper' (Cardiospermum Halicacabum) ज्योतिषी

L.

'light-lord' (the sun) त्विष्टपति m Gal.

lightless adj निष्प्रकाश MBh — निज्योतिस्

Hcar — अकच RV 6.39.4.

lightly लघु .ind Śak — रघुमा ind RV —

वृथा ind RV, Br, Gobh, Mn, Yājñ, MBh .

to estimate lightly कदर्थय Nom कदर्थयति

Bhartr̥, Vcar 1. rolling (said of a chariot and a horse)

रघुवर्तनि mfn RV 1. turning (said of a chariot

and a horse) रघुवर्तनि mfn RV to think 1. of लघूकृ

लघूकरोति Mricch, Sch, लघूय Nom लघूयति ŚBr

to touch 1. परिमृज्, परिमार्ष्टि, परिमृजति, परिमार्जति,

~~परिमार्जति~~ MBh. परिमार्जयति also Ā MBh.

'light-maker' (N of the sun) प्रकाशकारि m MBh

— प्रभाकरः MBh, Kāv, Kāthās — विशाकरः Sāh.

lightness n लघुता Suśr, Ritus, लघुत्वम् SvetUp,

. Suśr, लघुभावः Cat, लघिमन् m MBh, Kāv, Pur —

लघवम् Mn, Yājñ, Suśr.

a kind of siddhi or supernatural faculty of assuming

excessive lightness at will लघिमन् m Vet, MārkaP,

Pañcat 1. of heart लघवम् Mn, Yājñ, Suśr the state

of 1. existing in one's self स्वयमेव लघुत्वम् Subh want of

1. (of body) असौष्ठवम् Sāh.

lightning n I विद्युत् f(rarely n) RV, etc

— विद्युता, विद्युत् — विद्योतः Hariv —

विद्योतनम् 'Sāmk' — तडित Nir 3.10 f, Suśr, etc

(1fc तडित Vet Introd. 20) — अचिरद्युति, अचिर^{प्रभा}

f, अचिरभास् f Sāk — अचिररोम्भि^f अचिरांशु m

अचिराश f — सौदामनी, सौदाम्नी L.

II अणुभा — अलिभा m L — अधीरा —

आकाशिका L — ऐरावती L — कुत्सः Naigh, Nir

— क्षः L — क्षणदा L — क्षणद्युति f

क्षणप्रकाश W, क्षणप्रभा L — क्षणोद्गु f L —

क्षणिका L — चञ्चला Rājat 4.354 — चटुला

L, चञ्चला — चपला Gīt 7.23 — चला L

— चित्रमालिका L, चित्रमालिका L — छटाभा L

— जनवातिका Gal — जलपातिका L — जलवातिका

L — निमेषकृत f L — नीलगञ्जला, नीला ^{असा} L —

बकुरः Naigh — महोत्का L — महोत्का

— मेघज्योतिस् n L — मेघदीपः L — मेघबन्धि

X m L — राधा L — रोहिणी L — लोला

Prab (v.1.) — वज्रज्वलनम् Kām, वज्रज्वाला L —

वधयेन्ती — नियत्पताका Rit 3.12 — जीणा L

— वृषन्धि m RV 4.24.2 — शतहृदा (ifc fआ)

MBh, Hariv, Kāv, etc — शक्ति f only L —

शम्पा Harav — सम्पः — सज्जु f L

— सूधा L — सूर्यपुत्री L — स्तनमित्नु m L

— हसना RV 9.112.4 — हादिनी MBh, Hcar

— हादिनी L.

accompanied with lightning सावेद्युत mfn MBh

approaching the fire of 1. अग्निशी mfn RV 3.26.5

(Sāy) attended by 1. सप्तु mfn AitĀr being in 1.

विद्युत् mfn VS belonging to 1. शतहृद mfn

Ragh — वैद्युत mfn the brilliancy of 1. श्वैत्रेयः

RV 5.19.3 (Sāy) brilliant with 1. विद्युन्महस mfn

RV 5.54.1 clear (the colour of the 1.) अर्जुन mfn

'cloud-creeper' 1. द्यनवल्लिका, द्यनवल्ली L 'cloud-

light' 1. द्यनज्वाला L containing 1. विद्युन्मत

mfn RV 1.88.1 — (a cloud) तडिदुर्भः Svet 4.4

— विद्युत्वत् mfn MBh, Megh 'daughter of 1.' (the

noise of thunder) पावीरवी (with or sc. कन्या) RV

emitting 1. तडित्वत् mfn R 5.40.4, Vikr 1.14, VarBrS,

Kir 5.4 existing in 1. विद्युत् mfn VS the fire

of 1. (prob) वैद्युतम् Yājñ, BhP — वैद्युतः (with

शिशिन) वैद्युतकृशानु m Vcar — श्वैत्रेयः

RV 5.19.3 (Sāy) ~~flashing~~ flashing forth l. by one's own

power स्वविद्युत् mfn RV flashing like l. लडिन्मम

mfn Kum 5.25, Hcar 8 a flash of l. अर्कः Ved, RV,

etc a flash of l. attending the fall of a thunderbolt

इरमदः Kād forked l. विद्युत्कृता Kathās —

द्यौत्रम् W having l. लडित्वत् mfn R 5.40.4, Vikr

1.14, VarBrS, Kir 5.4 'having l. for its banner' (N of

one of the seven clouds at the destruction of the world)

विद्युत्पतान्कः Cat to hurl away by a stroke of l. विद्युत्

विद्योतते (Ved also P) RV the l. evolved from

the centrifugal energy of the circular thunderbolt of

Indra when launched at a foe वज्रः, वज्रम् MWB 201.322,

etc l.-like सौदामनीय mf(आ)n Bhām 'l.-loved'

(brass, bell metal) विद्युत्प्रियम L a particular kind of

1. सौदामनी MBh, Kāv, etc, सौदामनी L proceeding

from 1. वैद्युत mfn relating to 1. शातहृद mfn

Ragh a streak of forked 1. विद्युद्दामन n Megh a streak

streak of 1. विद्युलेखा Kāv struck by 1. अशानिहत

mfn Kāth without 1. विविद्युत mfn Hariv wreathed

with 1. (a cloud) विद्युन्मण्डलवत mfn R — विद्युन्मालिन

mfn R a wreath of 1. विद्युन्माला R, VarBrS, Kathās,

etc.

'lightning-creeper' (forked lightning) n विद्युत्कृता

Kāthas.

having a lightning-like tongue विद्युत्जिह्वा mfn R.

'light-seed' (a fire fly) ज्योतिर्बीजम् L.

light-shedding (said of Agni) आत्सजीक् mfn RV.

'light-water' (the lens of the eye) तेजोजलम्

Susr 6.1.16.

light-winged adj ज्योतिष्पक्ष f(आ) Kāth, TS

7, ŚBr 11, TāṇḍyaBr.

light-winged adj रघुपत्नजहंस RV.

Lingusticum ajowan n इन्दुवल्गु L — उग्रगन्धा

— ब्रह्मयष्टि f L.

a kind of lovage, Lingusticum ajwaen इन्दुवल्गु L

the species called Ajwaen (L. ajwaen) अजमोदः, अजमोदा

, अजमोदिका

like adj 1 I सदृश f(ई) once in R आ) RV,

etc — सदृश f(ई) VS, Bhp, सदृश (with

instr or ifc) RV, etc — सादृश, सदृश ŚāṅkhŚr —

प्रतिदृश TS — सरूप RV, etc — अनुकूप

— प्रतिरूप f(आ) RV, etc — सजाति Mn,

सजातीय Yājñō,
Yājñ, Hariv, etc — सधर्मक, सधर्म Bhp —

सधर्मिन् R — सधर्मिन् Vas, Mn, MBh, etc —

सवर्ग f(आ) RV, etc — सम f(आ) RV,

etc — समीय (ह गहादि) MW — समाकार (ifc)

R, समाकार (ifc) R, Pañcat — समदर्शिन ifc R

— तुल्य f(आ) (with instr, or gen or ifc)

KātyŚr, Lāṭy, Paṇ, etc — सान्निभ MBh, Kāv, etc —

निभ f(आ) MBh, R, etc — आभा ifc, R,

Kavyād, Śis, etc — -वत् (an affix implying likeness

or resemblance) — साधारण f(ई or आ) Hariv,

Kālid — उपमा ifc MBh, Ragh, Daś, Hit, etc —

उपमान ifc Kathās — उपमानवत् Śatr — समोपमा

ifc — प्रतिमा (ifc) TBr, MBh, etc, प्रतिमानकल्प MBh.

1 II अन्तरतम — अभिरव्य L — नीकाशः

(ifc) MBh — निकाशः ifc MBh, etc — निभसि:

(ifc) Kāraṇḍ, = निभ — निर्भिन्न W — निर्भिन्न f

(आ) (comp) Kālid — नीकाशः Kāvyād 2.57 — प्र

— प्रख्या (only ifc) — प्रतिस्पर्धि (ifc) Kāvyād
(ifc)

— प्रतीकाशः MBh, R, etc — प्रागः (often ifc

with f आ) — मित्रम् ifc — विद्ध्य

Śrutab — शास्त्रिन f(आ) W — संस्थान W —

सनाभि Bālar, Vacar, Vās — सनामन f(म्नी) RV

— सप्राय Lāty — समरथ f(आ) W — समाहि 11

R, Hariv — सम्मित AV, etc — सहचर Subh —

सशी Kāsikh.

acting like विडम्बन BhP anything which is 1.

नयडु. ŚBr, Lāty appearing 1. which यादृश f(इ)

Pāṇ 6.3.90, Sch to become 1. समाकृह् समारोहति (with

कुलाम्) to be 1. समस् समस्ति RV to be 1. a Madra

woman मद्रिकाय Nom मद्रिकायते Pāṇ 6.3.37, Sch do-

ing anything in 1. manner अनुक्रिया formed 1. a ~~woman~~

woman योनिन्मय f(ई) BhP having a l. character

स्वरूपगत W having a l. character — स्वरूप

Sāṃkhyak having a l. face with समानन (instr) Nalōd

in l. manner तथा ind Mn, MBh, etc — तुल्यम्

ind Pāṇ, MBh, R, Hariv — तद्वत् ind Śrut, Kathās 6.

26, तद्वा ind — तथैव Mn, etc° — समम्

ind RV, etc — समावच्छ ind TS, MaitrS l. a father

पितृसन्निभ L 'l. a half-moon' (of semilunar form,

said of an arrow, the head of which is like a half-moon)

अर्धचन्द्रोपम R l. a mute मूकवत् ind Pañcat

l. and unlike तुल्यान्तुल्य l. another अन्यादृश (L)

अन्यादृश (VS, etc), अन्यादृश f(ई) l. any

other conuntry सामान्यदेशवत् ind Rājat 1. a Rakshas राक्षस

f(ई) AitBr, etc 1. Brahṃa ब्रह्मकल्प R

1. Brihaspati बृहस्पतिसम MW 1. but with a degree of)

inferiority कल्पः (ifc) 1. darkness तमस्कल्प W

1. gold काञ्चनसन्निभ — कनकाभ TĀr 1.4.1 1.

Hari सहरि ind Pāṇ 2.1.6, Sch 1. in सम

f(आ) (instr, gen, loc, or तः or comp) RV, etc

1. Indra वासवोपम MW 1. me मादृश, मादृश f(ई) MBh,

Kāv, etc — मादृध MBh, Kāv, Pur — मन्मय f(ई)

Bhag, Hariv 1. one's self आत्मोपम 1. that तादृश

Kāraṇḍ 11.70, Vcar 16.53, Rājat 4.242 1. thee त्वादृश

KāthUp, MBh 5, BhP 1.17, त्वादृश f(ई) MBh, R, ~~तादृश~~

त्वदिदं MBh, 5.4399 — त्वद्विध MBh 3, R 2 f,

Kathās 100/109 1. to समान f(इ, आ) (with instr, gen

or comp) VS, etc — सम † (instr or gen rarely abl)

f(आ) RV, etc — रूपम् (often ifc) 1. to all

सर्वोद्वेग MW 1. us अस्माद्वेग ŚāṅkhBr 1. Vishṇu

सहरि m Pāṇ 2.1.6, Sch looking 1. which यादुक्ष

f(इ) Pāṇ 6.3.90, Sch made 1. you त्वत्कृत R 1.

44.47 made 1. अनुकृत most 1. सदुक्तात्म Pāṇ 1.1.50,

Sch — सामान्यतम् GrŚrS not to 1. अरनोस Ved

inf AitBr of 1. origin समीय (g गृहादि) MW —

सममय f(इ) Pāṇ 4.3.82, Sch one 1. us

अस्माद्विध MBh, R, etc related 1. brother and sister

आमि RV strikingly 1. मुग्ध (ifc) Vcar,

Bālar very 1. सुसहसा f(इ) Venīs, Nāg which 1.

यादृक् f(इ) Bān 6.3.90, Sch, यादृक् RV, etc,

यादृक् m f(इ) SBr, etc.

to become like बन्धुम् Naish to be 1. fire

अनन्ताय Nom अनन्तायते Kathās to be 1. Yama (the
god of death) यमाय Nom यमायते Gīt.

2 I इव ind — च ind MBh, Kāv, etc,

— इव — यथा ind (also with विद्, ह, हवे, इत्,

इवाङ्, इवह, एव and followed by correl तथा, तथा तथा,

तथा, एवम् Ved also एव) RV, etc — यथावत् ind

MarkP, यथा — समानम् ind Kir — सामान्यम्

ind (comp) Kālid.

2 II आ (after an adj) RV (after a verb) RV

5.7.7 & KenaUp — आ (after a subst) RV (after

a verb) RV 5.7.7. & KenaUp — पुनथा ^{ind} ~~udn~~ RV 8.24.

15 — चिद् ind Nir 1.4, Pāṇ 8.2.101 — तुल्यवत्

ind Āpy — न ind — सत्. (only in comp)

ind — वा PārGr, MBh, etc (= इव) .

like me मद्गत ind Kathās 1. men मनुवत् ind

RV 1. Nabhāka नभाक्वत् ind RV 8.40.4.5 1. one

पुनवत् ind 1. the Pitṛis पितृवत् ind RV, GrŚrS

1. what? किम्भूतम् ind 1. yayāti ययातिवत् ind RV.

like vb I रुच cl 1 (Dhātup 18.5) रोचते

(Ved and ep. also रोचति) (acc) MBh, R — रुच

caus रोचयति, रोचयते Mn, MBh, etc — अभिरुच

caus P Ā MBh, etc — संरुच caus संरोचयति

MBh, R, Hariv.

II अव cl 1 अवाति RV — अवरुध P

BhP — अभिरुष RV 4.23.1 & 4 — अभिमनस्य Nom Ā

AV 11.3.25 — अभिरुह्य RV 10.112.6, AV, SBr 14 —

अभ्युच अभ्युच्यति TS — आसेव (rarely P)

आसेवति, आसेवते — आह्य P Ā —

कन Intens Ā (with loc, gen, or instr) RV, Dhātup

13.17 — का RV, = कन — जुष cl 6

जुषते (also P) cl 3 irr जुजोषति rarely cl

1 जोषति RV, AV, etc — जुष् caus Ā RV —

प्री cl 9 प्रीजति , cl 4 प्रीयते (ep. and m.c.)

also प्रीयति, प्रियते, प्रियति) MBh, R — मृष्

cl 4 (Dhātup 26.55) मृष्यति, मृष्यते (in RV only

Ā, accord Dhātup 17.57 also cl 1 मषति, मषते) MBh

— वन् cl 1 (Dhātup 13.19, 20, 19.42) वनाति (Ved

also वनते) cl 8 (Dhātup 30.8) वनाति, वनुते

ŚāṅkhŚr, RV, AV, ŚBr, Kāth — वन् intens (only

वावनः and वावन्धि) RV — वश् cl 2 (Dhātup

24.71) वषि (also with inf) RV, etc — वृ cl 5

9 वृजोति, वृजुते, वृजाति, वृजीते MBh 5.4149 —

वृ ^{वरयते} caus वरयति, + (ep. also वारयति) R —

सुषूय Nom सुषूयते Car, सुसूयते — स्वद्, स्वाद्

cl 1 (Dhātup 2.17) रवदते (Ved also स्वदति) (acc)

RV, MBh — हय cl 1 (Dhātup 15.7) हयति (rarely

हयति) RV.

III क्षम्प् cl 1 & 10 क्षम्पति, क्षम्पयति Dhātup

32.77.

to like better than वृ cl 5,9 वृणोति, वृणुते,

वृणोति, वृणीते (abl rarely instr) RV, AitBr, MBh,

R not to l. न अपेक्ष Kathās. as/much/food/as/one/

as much food as one likes स्वेराहारः Rājat as

one l. यथाकामम् ind RV, etc going wherever one l.

मनोयामिन mān (मनोयामित्वम्) Pañcar.

to be liked इष pass इष्यते — कन्

Intens Ā (with gen of the ^{person} person) RV 1.169.4, 5.31.13,

8.31.1, Dhātup 13.17 — प्ररुच्य प्ररोचते ŚBr.

to cause to l. संवन caus संवनयति (or

संवनयति) AV to l. dadhi दधीयि Nom (Pañ 8.4.

68, Vārtt 3, Pat,) ĀpŚr (KātyŚr, Sch).

liked adj इष्ट

— प्रिय f(आ) RV,

etc

— अनुप्रिय MBh,

इष्ट RV, AV, ŚBr, etc — प्रेरित MBh

— भक्त ifc Pāṇ 4.2.54 — मत (with

gen Pāṇ 3.2.188) Ragh, Kām — रुचिष्य Hariv —

वीत RV, ŚāṅkhŚr — वृत RV, etc —

समुचित R, Meth, Inscr — (as a wife) सुभग

f(आ) AV, MBh, R.

not liked अजोष्य RV 1.38.5 — अनुमात —

अस्तुत RV 5.61.8, 67.5 as 1. यथाभीष्ट Pañcat,

Kathās generally 1. लोकाभिहित 1. by रुचिर f(आ)

(gen or comp) MBh, Kāv, etc '1. by deer' (a specis of

grass) मृगवल्लभः L 1. by every one लोककान्त MBh,

R (a woman) 1. by her husband पतिजुष्टा RV 1. by ~~हरि~~ ^{प्रिय}

Krishna हरिप्रिय L 1. by noble ones आयजुष्ट

MBh '1. by sheep' (the grass Panicum frumentaceum) अवि । ^{प्रियः}

L 1. by the good सजुष्ट R 1. by Vishnu हरिप्रिया

L '1. by woman' (betel) स्त्रीरञ्जनम् L not 1. by men

अनीरजुष्ट Mricch very much 1. सुसङ्गः MBh .

to be liked. सम्भजनीय MW.

likely अ सत्यसंकाश mfn W, सत्यसंनिभ

mfn MW.

likely प्रायः ind MBh — प्रायेण ind Hit.

liking adj जुष ifc BhP, Bhartr, Śāntiś,

Kathās — तेषिन् ifc MBh 13, Hariv — नान्दिन्

MBh, Kāv — रुच f ifc VS, MBh — सुहृद

(only ifc) Bālar.

liking bay horses (said of Indra) हरिप्रिय RV.

liking n कचि f AV, etc — कचा MBh,

~~उपजोषः~~ — उपशयः Car — छन्दः Yājñ

2.195, MBh, etc — जोषणम् ifc BhP 3.25.25 —

प्रशस्ति f RV — वासना Bhām.

according to l. यथाकचि ind BhP, Sāh —

यथारुचम् ind BhP — यथार्थम् ind यथार्थ ibc

Gr̥ŚrS, RPrat, Drāhy according to one's l. उपजोषम् ind

L — जोषम् ind (g स्वरदि) RV against one's

l. अपक्वामम् ind AV entirely according to l. समुपजोषम्

ind L having a l. for ओक्विस् mfn RV 6.59.3 the

having a l. for कचिता (Mn, MBh, etc) कचित्त्वम् (R)

l. for सौहृदम् (ifc f आ) Jātakam 'l. the sky'

(the female of the Galco cheela) रवकामिनी L to one's

1. काश्य mf(आ)n KātyŚr 4.5.1, ŚāṅkhŚr 3.11.5,

ĀsvGr. 4.7.

like-minded adj राममिन् Rājat.

a woman with a lily-white complexion

शेनी

L,

= कुमुदपत्राभा •

likeness n I

सदृशता

(W),

सदृशत्वम्

(KātyŚr, Sch)

—

सादृश्यम्

Āpast, R, Hariv, etc,

सादृशी

Śis

—

सरूपता, सरूपत्वम्

AitBr, MBh,

Kām, etc

—

सारूप्यम्

Mn, MBh, etc

—

सारूप्यता

Hariv

—

रूपत्वम्

AitBr, Kathās

—

रूपम्

(ifc f

उना

rarely इ)

Mn, Kathās

—

साम्यम्

MundUp, MBh,

etc

—

समम्

Kā

Kās

on Pāṇ

2.3.18

—

सामम्

L .

II आभा MBh, R — उपमिति f Sāh —

निभ्रता RPrāt — निर्विशेषम् MBh 6.55.19, निर्विशेषता

(Bhām), निर्विशेषत्वम् (MBh) — न्यायः — भा ifc

— मानम् ^{Śis} — लेखा — प्रतिकायः L —

प्रतिकृति f — प्रतिच्छन्दः Hariv, Rājat, प्रतिच्छन्दकः

Kull , प्रतिच्छाया Hariv, Śamk, प्रतिनायकः Śrīkanṭh

— प्रतिनिधि m Kāv — प्रतिभा RV, etc, प्रतिमानम्

MBh, Mālatīm — प्रतिसुपम् MBh, Var, BhP, (प्रतिरुपा-

KaushUp) — संवादिता Harāv — समिति f L —

सप्रायम् Lāṭy — सायुज्यम् W, = सायुज्यता Heat,

सायुज्यत्वम् MaitrUp, = सायोज्यम् MaitrUp .

likeness of me मत्समत्वम्, मत्सादृश्यम् Bhag 1.

to self आत्मौपम्यम् Hit 1. with मित्रता (comp) Vcar

1. with साधर्म्यम् (gen or comp) MBh, Kāv, etc (in

log.) recognition of 1. उपमानम् .

likewise तद्वत् ind Śrut, Kathās 6.26, तद्वा

ind — तथाविधम् ind Bhāshāṭṭh — तथैव च, तथैवापि,

अथो तथा Mn, etc — अथो ind — समना ind

RV.

and likewise तथा च Mn 9.19.45, Dhūrtas, Hit.

limb n अङ्गम् — अङ्गम् — अवयवः

(ifc f आ) Pāṇ, etc — शरीरावयवः Pāṇ 5.1.6 —

पर्वण n RV, etc — परम् — अल्कः L

~~h/limb~~ (as a hand or foot) अपदानः (Pāṇ 3.3.81)

Naish — नाशिकः L — प्रतीकः L — रथः L

— व्यञ्जनम् L.

according to every limb यथाङ्गम् ind AV, SBr,

GrSrs — यथागात्रम् ind Kauś the amputated l. of

an animal राजपुत्री L deficient in l. व्यङ्गिन mfn

MBh, MarkP — व्यङ्गि mf(आ)n AV, Mn, MBh, etc

entire in l. सर्वोङ्गः mf(इ)n RV, AV a good l.

रन्वङ्गम् MW having a l. too few अपोऽङ्गम् mfn L

having a l. too many अपेगणु mfn L in every l.

प्रतिगात्रम् ind (only ibc) Dhūrtas l. by limb पर्वशः

ind RV — परुशः ind AV — यथापर, ind

AV, Kaus' l. from limb पर्वशः ind RV l. in the

strict (not metaphorical) sense स्वाङ्गम् Kāv, Yogas,

etc the l. of a bow बाहु m and (L) f ŚBr a l.

of a man प्राज्यङ्गम् L a l. of an animal प्राज्यङ्गम् L

a l. of a sacrificial animal पश्वङ्गम् MānGr 'a l. of

royalty' (a requisite of administration variously enume-

rated as 7, 8 or 9 viz. the monarch, the prime minister

a friend or ally, treasure territory, the companies of

citizens and the Purohita or spiritual adviser) राज्याङ्गम्

अङ्गुलिम् —

L a l. of the body / अङ्गुलिम् m or f L गात्रम्

RV, AV, etc (ifc आ [MBh 9, Pañcat 2.4.4] or इ (Mricch

1.21, Śak, Kum, etc) — पुरुष n RV, TS, TBr —

पक्षः (ifc f आ or इ) L — शारवा (ifc

f आ, इ) Suśr a minor l. of the body उपाङ्गुलिम्MarkP, Sarvad outer l. बहिरङ्गुलिः W a particular l. ofan animal पिचण्डः, पिचिण्डः L perfect in l. सर्वङ्गुलिःmf(इ) n RV, AV related as one l. to another अङ्गुलिङ्गुलिःind related as one l. to the body अङ्गुलिङ्गुलिः ind 'sacri

=ficial l.' (a part or means of instrument or requisite of

a sacrifice) यज्ञाङ्गुलिम् ŚrS, Kum the state of having afactured l. काण्डुभग्नत्वम् Suśr to deprive of a l.

०यडु.य Nom ०यडु.यति ĀpŚr, Pañcat. ४४४/४/

all limbs सर्वगात्राणि n pl Ml all the l. सर्वाङ्गानि

n pl R, Kathās, MaitrUp, Sch belonging to the l. अङ्गय

mfn RV 1.191.7 causing pain the l. भेदन mfn Susr

a disease attacking the l. वन्दनम् RV having all the

1. समङ्ग. mf(आ)n AV having all the l. straight

(one of the 32 signs of perfection) ऋजुगात्रता Dharmas ४४

83 having faultless l. अनवद्याङ्ग. mf(इ)n having five

1. पञ्चतय mf(इ)n Kap, Yog having four l. (or

extremities) चतुरङ्ग. mfn RV 10.92.11, ŚBr 12 having

less or more l. (than necessary) न्यूनाधिकाङ्ग. mfn Susr

having l. सोङ्ग. mfn Kathās — अङ्गिन् mfn

having no l. निरवयव mfn the having pure l. (a minor

mark of Buddha) विष्णुदंष्ट्रगान्धता Dharmas 84 having regularly

shaped l. अनुपूर्वगान्ध m (epithet given to Buddha) Buddha

l. of the body हस्तपादादि MW one who has his l. comple-

te समग्राडः mfn MBh one whose l. extend over the शरीर

body (of the fire-altar) बहिस्तन्व mfn Sulbas pain in

the l. आरवाणातः Susr performed with eight l. साष्टाडः

mfn Prab together with the l. साडः mfn AV, SBr

whose l. are sacrifices (said of Vishnu) यसावयव mfn

BhP whose l. are surrounded with pain दुःखपरीताडः mfn MBh

without l. अपाडः mfn L.

limbless adj अङ्गहीन — व्यङ्ग्य f(आ)

AV, Mn, MBh, etc.

'limb-seizure' (spasm) अङ्गग्रहः Susr.

lime n अमलनिम्बूकः — अमलसारः — चोद्यः
मुकव

L — दन्ताकषणः L — मुखशोधन m L.

the common lime निम्बू m L, निम्बूकः the fruit

of l. tree लिम्पाकम् a kind of big l. महीपाति m

L — मधुजम्बीरः L — सुगन्धा MW a kind of

sweet lime शर्करकः L the l. citron खफलम् MW

l. tree अमलजम्बीरः — कुन्तुरद्वयः L — लिम्पाकः L

the round sweet l. मधुकरः W sweet l. मातुङ्गुडी,

मातुङ्गुडी Susr — मधुकरकटिका L — मधुकरकटी L the

wild l. tree देवेष्टा L.

lime n चूर्णः VarBrS 77.36, Prab 2.17, Sch

— दुरा L — श्लेष्मन् n Āpast — सन्धिवन्धः

Inscr .

lime made of calcined shells (?) प्रलेपकः L.

a lime-burner (kind of mixed caste) चूर्णकारः Parāś,

Paddh.

limestone (esp. the nodule found in Bengal under the

name of Kankar, W) कंकरः, कंकरम् Satr.

limit n I (lit. and fig.) सीमन् f n Yājñ,

Kāv, Pur — सीम (only in loc सीमे) Inser,

सीमन् (ifc) Pat, Pañcar, सीमन् — सीमन्तः

(ifc f आ) MBh — मयादा RV, etc — अवाधि-

m SBr, etc — पर्यन्तः — अन्तः — काष्ठा

VS, TS, SBr, etc — परिच्छेदः W — परिच्छिन्ति f

Pāṇ 3.3.20, Sch — परिच्छेदकम् L — वेत्ता SBr,

Kāvyād.

II आयत्ति f — उत्थानम् L — कङ्कटः

— लङ्कनाटः L — निग्रहः L — नेमः —

पाति f (in most meanings and ifc f also इ) MBh

Kāv, etc — प्रतिष्ठा (ifc f आ) W — मिरा

L — सीति f L — भूक्ति f MW — भूमि

f Kir — मया L — मीरः L — संधा

Campak — संध्या L — समयः (ifc f आ) W

— सेतु m Mn, MBh, etc — सेतुबन्धनम् Hariv —

स्थण्डिलम् W — स्थिति f R, Kālid, Bhatt.

beyond the proper 1. अत्यन्ता mfn exceeding the

proper 1. अतिमयादि mfn extreme 1. परमम् MBh

a fixed 1. व्यवस्था ^{Śis} having a fixed 1. कृतावधि mfn

having a 1. सावधि mfn Kathās ~~having~~ having death

as the 1. आमरणान्ता, आमरणान्तिक mfn Mit, Mn, MBh the

highest 1. काष्ठा Kum, Daś, etc 1. of छेदः (in

comp) Yājñ 1.319 the 1. of anything पारम् (rarely m)

RV, etc 'place of l.' (the highest limit) अवसानभूमि f

Kād reaching to the l. of hearing श्रवणमथपर्यन्तागमनम् Git

to this l. पुनदवाधि ind utmost l. परमावाधि m W

सीमान्तालेखा Kād the utmost l. of anything सीमन् f

kād, Inscr with the l. सारसीमक् mfn Pāṇ 1.1.7, Vārtt

8, Pat. ~~१०/१०१०/११~~

to make anything l. मयादीक मयादीकरोति Pāṇ 5.2.

8, Sch. anything-which-has-definite

anything which has definite limits भूति f MBh,

Kāv, etc (in phil.) anything which has definite l., as

mind and the 4 elements earth, air, fire, water but not

ākāśha, ether भूति IW 52 n / consisting of in

(i.e. forming) 1. मयादिमम mf(इ)n Kād having no l.

अमयादि mfn R keeping within l. (as the ocean) स्थिति मत्

mfn Vikr keeping within the l. of morality स्थितिमत

mfn Mn, Kām, Kum knowing no l. कुमयादि mfn the

l. of morality and propriety. मयादि Mn, MBh, etc

'perception extending as far as the furthest l. of the

world' अवधिज्ञानम् Jain without any l. उदामम् ind Sāh,

Kād (in gram.) a word which l. the meaning of another

word विशेषः .

~~limitation~~

limit vb अवधु caus अवधारयति MBh, etc

अवच्छिद्य अवच्छिनति BhP.

to limit to a certain number परिसंख्या परिसंख्याति

KātyŚr, Sch.

limitation n परिमिति f Bhāṣāp ^{त्यम्} पारिमि

Sāh परिमिति f Pāṇ 3.3.20, Sch परिच्छेदकम् L

अवच्छिद्य f Hariv अवधारः Suśr उपाधि

m नियमः नियमनम् Rājat, Kpr, Sāh

पीडा KātyŚr, Sch यन्त्रणम् (f आ) Kāv, Kathās,

Suśr विनिग्रहः L विनियमः MBh संरोधः

Lāṭy — संकोचः Śamk, Sarvad.

containing a limitation साक्षेप mfn Kāvyaḍ exact

1. of the time of origin (e.g. of a jar) ^{चिह्नत्वम्} उत्पत्तिकालाव १

Nyāyak having a 1. सावधारण mfn Kāḍ 1. (of the sense

of words) अवधारणम् VPrāt, Pāṇ 2.1.8, 8.1.62, etc 1. of

time कालासिध (in phil.) 1. to that which is enumera-

ted परिसंख्या Jaim, Kull on Mn 3.45 restricted by

some 1. सोपाधि- mfn MW.

with limitations सोपाधि ind.

limitative adj पर्यन्तसंस्थित (Rit), पर्यन्तस्थ

(Kathās), पर्यन्तस्थित (W).

limited adj I परिमित RV, etc — परिमितिमत

Kāv — परिमेय MBh, Kāv, etc — प्रमित Var,

Kathās — प्रमेय Naish — अवाधिमत् Pāṇ 5.3.35,

Sch — कृतावधि — समर्थाय Vās — परिच्छिन्न R,

BhP, etc.

II अनावत् AV, etc — परिनिमित्त R —

परीत Buddh — प्रादेशिक Rājat — यत्

RV, etc — विनियत R — सनियम f(आ) Kap —

सपरिबाध Śak — सावग्रह Śamk — सावधारण Kād.

being of limited application अव्याप्य-वृत्ति, 1. as to

किञ्च
case नियतविभक्त्यै Pan 1.2.44, Sch 1. as to the order of

words नियतानुपूर्व्य Nir 1.15 1. as to the use of words

नियतवाच्य Nir 1.15 1. by मित Sūryas, VarBrS,

BhP — छिन्ना (in comp) Bhartr̥ 3.20 '1. conception'

(the conception of a class containing few individuals (or

of a class comprised in a higher class) व्यावृत्ताबुद्धि f

1. condition परिमितत्वम् Kap, Sch 1. existence अनित्यता,

अनित्यत्वम् 1. in number पर्याप्त MW — नियत

Ratnāv 3.3. 1. in sphere व्यवस्थितानिबन्धन उत्तरार

1. in time नियतकाल Kās on Pāṇ 1.4.44 of 1. capacity

अल्पविषय Ragh 1.2 of 1. range अल्पविषय Ragh 1.2.

to be limited नियम्य Śamk — विनियम्य Pat

— संकोचनीय Nyāyam, Sch.

limiting adj नियामक f(इका) BhP, Sarvad

— यन्तु Āpast — सामन्त B.

not to be limited अनमन्त (AT 7.7.1), अनव

f(आ), अनवन्त RV, अनवन्त RV 8.31.

12 .

being limited नियम्य Samk .

' one who sets limits ' (an arbiter umpire)

मयादि:

AV 5.1.8 .

Limonia Scandens

लेव ड. लेला L .

limp vb खञ्ज् cl 1 खञ्जति Susr 2.1.76,

Naish 11.107 — खड्ग् cl 1 खड्गति Vop —

खुण्ड् cl 1 खुण्डते Vop, खुड्, खोडयति

— खोर्, खोट्, खोड्, खोल् cl 1 खोरति,

खोटति, खोडति, खोल्ति Dhātup 15.44 — खड्ग्

cl 1 खड्गति Vop — खुड् cl 1 खोडति

Dhātup 9.56 — खुण्ड् cl 1 खुण्डति Dhātup 9.56.

limping adjकडु
२।

KātyŚr, Sch

कडि.न

L

खञ्ज

Vop 3.134,

खञ्ज

(कडारादि)

)

Mn, Susr, hartr, Fan 2.3.20, Kās

खञ्जसरण

VarBrS

खञ्जक

L

एकपद

(एकपात्, एकपदी, एकपात् & एकपत्) RV, AV,

VS, AitBr, etc

खोड

(in comp or ifc r.)

कडारादि

) L

खोर

KātyŚr 22.3.19,

Lāty 8.5.16, Gaut 28.6

खोड

L

शिवण

Kātyāīr — शोण f(आ) RV, शवण

रत्नेण f(आ) AV, TBr, शोण, दुष्टत्वम्.

limping with one leg पादेन खञ्ज .

limping n खञ्जता Susr, Kād, खञ्जत्वम्

Sāh — खञ्ज्यम् (fr. खञ्ज) Sāṃkhyak

49, Sch — पाङ्गुल्यम् Dhātup — पाङ्गुयितम्

Śrīkanth — लङ्गुः २१ — खोटा नम्

Ihatup 9.57, 15.44

— रत्न:

PancavBr .

limpid adjनीराज्यKasikh .

the plant Clitoria Ternatea lin

आदिशकणी .

linch-pin

linch-pin

अक्षग्रकीलः, अक्षग्रकीलकः—

आज

m

अज

L

.

line n I रेखा Grihyas, Yājñ, MBh, etc _____

रेखः (m.c. for रेखा) Castrap _____ राजि

f SBr, etc _____ राजिका. L _____ शेणी f

(also m L) RV, etc शेणी Mn, MBh, etc _____

राजी MBh, Kav, etc = राजि _____ माता

MBh, Kav, etc _____ पद्वानि f Hariv, Kav, etc ,

पद्वानि ६ बहुदि _____ पडि. का

Bhartr (in अक्षरपडि.) _____ पाठि f (in most

meanings and ifc f also ई) Ratnāv, Śis, Gīt .

II अडः. — आचारः. (ifc f आ

Yājñ 1.87 etc) MBh 3.166 — आदि f L —

उद्धरवा L — ऊर्मि m f L — तन्नि

f (Pan 6.4.39, Kās on 3.3.174 & 7.2.9) PV 6.24.4, BhP,

Sch, on ŚBr 13 & KātyŚr 20 (ifc) तन्नि Gobh 3.6.7

9 — तन्नु m RV, etc — दण्डः —

दण्डक (g ऋष्यादि) m (n s. अध्यादि)

ifc Sāṅkhār, Sch ——— दाण्डिका Naish 1.21, Sch

——— धारणी L ——— पिच्छा L ———

भक्ति f Hariv, Kāv ——— रज्जु f (ifc

sometimes m) RV, etc ——— शीति f PārGr,

Hariv, Naish ——— तता Balar ——— ततामम

(only L) ——— तरेवः MānGr ——— तरेवा

SBr, etc ——— वति, वती f ———

विज्ञोली L ——— वीथिकः, वीथिकम्,

वीथिका

Ratnav, Kathas

वीता ĀsvGr

वीथि

f

वीथी

Kāv, Rājat

सूत्रतन्त्र

m (once n) Gobh, ŚāṅkhGr, Hariv

सूत्रम्

(accord to g. अधचादि also सूत्रः)

AV, etc

सूत्रम्

(accord to g अधचादि

also

सूत्रः

) MBh, VarBrS, Gol .

advancing before the line of an army to defy an

enemy

धारादः रः
कु

L belonging to the l. of a vers-

es

अवसाह्यmfn VS 16.33 collection of thingsarranged in a l.माहिका

Kav

the equinoctial l.विषुवरेखा

ITV

even by a l.रेखामात्रम्

Ragh

forming a l. ofमाहामय

mf(

इ)

n(

comp)

Rajat

forming an even l.समरेख

mfn

Śak

goingin a l.

(to the next world)

परापरेत

mfn AV

a l.

(as the fourth part of a regular stanza)

पादः

Br,

ŚrS, Prāt, etc

a l. drawnविन्मासरेखा

Balar

a l.

drawn on water

जलरेखा

Can a l. drawn round

the Vedi

रुति

f

ŚāṅkhŚr

a l.

(esp. those drawn)

on the sacrificial ground)

उक्षणम्

ŚBr, GrŚrs

al. in the palm of the hand indicating the acquisition ofgreat wealth

पक्षरेखा

L

a l. in the sky

हरिताली

L the l. made by the Sphya (in marking out the sacrifi-

cial ground)

रथवर्तनि

f AitBr

a l. made onthe fore head with ashes to distinguish Vaishnavas fromSaivas etc

पुण्ड्रः, पुण्ड्रम्

66.66 a l. made on the forehead with clouring substances

to distinguish Vaishnavas from Śaivas etc पुण्ड्रः, पुण्ड्रम्

Kātyāy, Sch, RTL 66.67 a l. made with fragrant unguents on

the person वलि f (once m) L a l. not to be

crossed अलम्बुषा L a l. (of bees) वलयः,

वलयम् (ifc f आ) Śis the l. of a family

वंशावली L ——— धारा L the l. of a

ploughshare सीता IV, etc I 335 n 1, 337, etc

l. of a stanza पदम् (rarely पदः) RV, etc

the l. of a verse अवसानम् AAnukr, VPrat, Katyār

a l. of bees अलिमाला Malatim मथुकरभ्रानि

f Megh भृङ्गवलि पटपदास्ती

Ragh a l. of clouds मेघमाला Bh, Kam

अभ्रमाला L दानवीथि f W ' a l.

of contraction ' (a wrinkle fold) सक्वापरश्वा L

a l. of footsteps पादपङ्क्ति f Pānc पादमुद्रापङ्क्ति

f Kathas the l. of hair from the breast to the navel

लोमावलि f, लोमावली MW, लोमाकि f,

लोमाकी A ~~1~~ a l. of hair (esp. on the abdomen

of women just above the navel said to denote puberty)

रोमराजि, रोमराजी f R, Susr, etc a l. of

Nansas हुंसमाला Num a l. of heads शिरशृङ्गाणि

m f MW ' l. of kings ' (M. of various chronicles)

राजावलि a l. of separation of the human body

(14 are enumerated corresponding to the joints of the

bones or Asthisamghātas) सीमन्तः (ifc f आ)

Susr a l. of serpents' hoods फणश्रेणी Git 1. of

sight आलोकपथः , आलोकमार्गः Pagh 1. of

tirthas तीर्थराजी L a l. of wrestlers मल्लयात्रा

L a l. on the hand पाणिरेखा Bh a l. (on the

hand) denoting death मृतेरेखा Pas a l. on the

hand indicating that a woman will be faithless to her

husband पतिघ्नीपाणिरेखा Pan 3.2.53, Sch a l.

returning into itself प्रतिसरः SBr the l. running

from below upwards ऊर्ध्वराजि f susr, ऊर्ध्वरेखा

agh, āncad, Maish to make a l. उल्लिख उल्लिखति

a man following any particular l. देवः L not in a l.

अपाङ्गय mfn In, etc, अपाङ्ग्य mfn In, Gaut

a Pāda or l. of stanza परणः, परणम् (१ अर्थचीदि)

Brut ' repeated l. ' (a refrain) पुनःपदम् Br

standing in l. रतिभूत mfn Parṭr a straight l.

शेखरेखा

Comm on Br

समर्थेणि

f

NatsyaP

सरणि

f

L, the ~~marking~~the act of marking by lines

शेखरेखनम्

KatySr

to encircle with 1.

उपनिश्व

formed in 1. रेखाकार

mfn

formed into 1.

राजीकृत

mfn

Kav, Kathas

forming auspicious 1.

सुरेश्व

mfn

VarBrS

formingbeautiful 1.

सुरेश्व

mf

(आ)

n

Kathas, Prasannar

forming 1.

श्रेणीकृत

mfn

Bh,

श्रेणीकृत

mfn

Pan, Sch

' going in l. ' (an esprey) पाङ्क्तिचरः L having

auspicious l. सुलेख mfn VarBrS the having deep

l. in the hand गम्भीरपाणिलेखता Dharmas 84

having encircled with l. उपलिरन्य ind p MBh 12

having 4 l. on the forehead चतुर्लेख mfn B 5.32.

13 having l. सूत्रिन mfn Kālaṭ having l. on the

hand रेखिन mfn VarBrS having long l. on the hands

(one of the 80 minor marks of a Buddha) आयतपाणिलेखता

Dharmas 84 having regular

l. in the hands अनुपूर्वपाणिर्लेख m (epithet given to

Buddha) Buddh having the l. of the hand soft (one of

the 80 minor marks of a Buddha) सिन्धुपाणिर्लेखता

Dharmas 84 having white l. सिताक्षि mfn MM in l.

श्रिणिशः ind PV l. drown round an altar (on

the four sides of the hole in which is sacrificed fire is

deposited) मेखला (ifc f आ) Bhp _____

(on the four sides of the receptacle^{cle} in which sacrificial

fire is deposited) मेखला (ifc f आ) BhP

the l. of arm's destiny suppose to be written by Brahma

on the forehead of a child on the 6th day after its birth

महेश्वर R.L 370.373, महेश्वरः RTL 370

two l. of astanza चरणयुगल W three l. in the

neck (indicative of good fortune) कम्बु m VarBrS

l. which cross each other like veins सिरा VarBrS to

make 1. क्षुर cl 6 क्षुरति Dhātup 28.54 to make

1. upon उल्लिख् उल्लिखति MBh, BhP, Śuśr, etc

making 1. उल्लिखन् mfn Sarvad many 1. बहुल्लिखन्

m pl. proceeding in 5 1. पञ्चवर्ग mfn KātyŚr .

lineage n अन्ववायः MBh — आयति,

आयती — आयु m — जननम्

L — जाति f KātyŚr 15, In, Yājñ, etc, जाती

MBh 14.2549 — परम्परा L — सगोत्रम्

W — संतति f In, MBh, etc — संतानः,

संतानम् Nir, In, MBh, etc — स्यूति f

(only L) — स्नातस n MBh, स्नातस (ifc) .

II वैशः Br, etc, वैशपरम्परा W — आवलि

f, आवली Vikr, BhP, Prab, Hit, etc —

अन्वयः — गोत्रम् Ch p, SāṅkhSr, Kauś, etc

the lineage of Karabhi करम्भयः m pl whose l.

and character are unknown अज्ञातकुलशील mfn .

belonging to both lineages उभयवंश्य mfn BhP .

lineal adj वैशीक , वैश्य In, Bh, etc .

descended lineally वंशक्रमागत

mfn Kām, Hit .

the marking down of lineaments रेखान्यासः

Kāv.

lined adj रेखित VarBrS .

linen ^{९९}क्षौम mf (ई) n Lāṭy, Cōbh, PārGr, etc

(dukūla) ^{९९}क्षौमम् L .

covered with linen ^{९९}क्षौम mf (ई) n W fine l.

पेलं वक्षौमम्

Susr a fringed l. cloth ^{९९}क्षौमदशा

Gobh 1. cloth क्षौमम् KātyŚr, Gaut, Mn, etc made of

1. क्षौममय mfn Heat _____ क्षौमिक mf (ई) n

Kaus 57 _____ क्षौम mf (ई) n Lāṭy, Gobh, PārGr, etc.

' line-reckoning ' (H. of a k by Bhāskarācārya)

रेखागणितम् .

linger vb विलम्ब विलम्बते (rarely P)

Gaut, MBh, etc — विकारु विकारुति, विकारुते

TandBr — स्था cl 1 तिष्ठते W, etc .

to linger सञ्ज (सज्) Pass सज्यते (gener-

ally सज्यते ep. also सज्यति) MBh, P to

cause to l. विलम्ब caus विलम्बयति Kathās .

linger vb अतिविश्य Nom अतिविश्यति Divyāv

— मन्दाय Nom मन्दायति, मन्दायते

(g भृशादि and लोहितादि) Kalid — सनाय

Hom सनायति (only in dat. sg. of

nr. p सनायते) .

having lingered विलम्ब्य ind Pajat, Kathās .

effected with a lingering fever with diminishing

intensity जीर्णज्वरिन् mfn W 1. on the mountains

अद्विष्टानु mfn W 6.65.6 not 1. कृतक्षरण mfn Car

3.8 .

lingering n परिलम्बः, परिलम्बनम् Kad .

the plant lînginî पाण्डाली L .

not changed into a lingual consonant अनत

mfn RPrat̄ .

linguist n उच्चारणशः ⁴sis 4.18 पदवेदिन

m Kuttanin .

liniment अलिपः अलिपनम्

उपदेहः

Comm on Car .

camphor liniment कपूरतलम् L .

(in mensuration) the connecting link of a per-

pendicular संयुक्ते m (exceptionally f.) Br .

closely linked together (as days by beginning a day

with the same ceremony which has been performed at the

end of preceding day) अभ्यासकृत mfn Āsvār, Comm on

PBr to be closely l. together (as days by beginning a

day with the same ceremony which has been performed at

the end of the preceeding day) अभ्यासइय mfn PBr, Vait

1. to अन्वित mfn, अन्वीत mfn Balar, Kir 1. to

gether सैतत mfn SBr, etc .

being linked to अन्वयः .

lint n विवैशिका Suśr — विवैशी

L .

linseed n क्षौमम् Suśr — यणका

L

— मसीना L — सुवर्चला L .

prepared from linseed (as oil) क्षौम nf (३)

n Suśr .

Linum usitatissimum अतसी, — वरदा

Bhpr — हैमवती Car; Susr — एकमूला

L — क्षौमी L — चाण्डिका L —

निःश्रेहा L — नीलपुष्पिका L —

मदगन्धा L — मद्योत्कटा L —

मसीना, मसृणा, मसृणी L — मालिका

L — रुद्रपत्नी L — सुवर्चला L —

हैमपुष्पिका .

flax (*Linum usitatissimum*) उमा

ŚBr 6, Maus

the pollen of *L. usitatissimum* उमाकरम्

lion n I केशरिन्, कैसरिन्

m Bh, Susr,

Bhartr, etc केशिन् m L साद्विलः

L मृगराज m L, BhP, etc, मृगराजः Bh, P,

Ragh, etc, मृगरिपु m L मृगाधिपः Hariv,

Pāncat, etc, मृगाधिराजः Bāgh, मृगारि, मृगाशति

m Kathas, मृगाशनः L, मृगेन्द्रः Bhag, Hariv, N, etc

_____ मृगपाति _____ m Hariv, PhP, etc _____ मृगेश्वरः

HarBrS _____ मृगप्रभु _____ m Kathas _____ मृगद्विष

m A _____ हरि _____ m IBh, Kav, etc _____ हरित _____ m

L .

II ^{९९} अगोवस m _____ अरण्यराज m N _____

इभमाचलः

इ (इभम + आचलः) L _____ ^{इभारि} ~~(कण्ठरवः)~~

m L _____ कण्ठीरवः Pāncat, कण्ठारवः _____

करिदारकः L _____ करिमाचलः L _____

कलङ्कुषः L _____ कुञ्जशरति m L _____

क्रन्त्यादः L _____ गणेश्वरः L _____ गन्धोष्णीषः

Gal _____ गजारि m L _____ गर्जितासहः Gal _____

जरिलः L _____ दीप्तापिङ्गलः L _____ द्विपारि

m BhP _____ द्विरदान्तकः L _____ नरवायुधः L

नरवरायुधः _____ नखिन m L _____

११
नगोक्थ m L _____ नयनु m L _____

नभः कान्तः, नभः कान्तिन^m L — पञ्चनखः Gal

— पञ्चमुखः L — पञ्चवक्त्रः L —

पञ्चाशिरवः L — पञ्चाननः Vcar —

पञ्चाशयः Kav — पल्लवः L — पशुराजः

L — पारिन्द्रः L, पारीन्द्र — पारीन्द्रः Kav

— पङ्कजः L — भारि ^m L —

भीमनादः L — भीमविक्रान्तः L — मकतल्लवः

L — महानादः L — महावीरः L —

मुक्तचक्षुरः m L — रक्तजिह्वः L —

वनराजः L — (prob) वनहरि m Rajat

— विसंकरः W — विक्रमिन् m L — विक्रान्तः

L — व्यादीर्णस्थिः — व्यालः L —

शूरः L — शूरः L — शृङ्गोष्णीवः

L — शीलारः L — शैलेयः L —

श्वेतपिङ्गः, श्वेतपिङ्गः, श्वेतपिङ्गः L — सकलजः

L — सारङ्गः mfn L — सारङ्गः (ifc f

आ) (only L) — सिन्धुरद्विषिन् m L

— सुगान्धि m L — सुगान्धिकः L —

हरिणाधिपः Jain, हरिणारि m Anarghar, हरिणेशः

Hear — हर्मक्षः IBh, R — हरितकक्षः L

— हीरः L — हेमाङ्गः L .

the being a lion सिंहता IBh, Kathās born in the

family whose symbol is the l. (i.e. the solar race)

हर्माङ्ग कुल mfn Bcar a great l. महासिंहः R,

MarkP a kind of l. हालि क्षणः VS (Mahidh) a l.

(also identified with ātman) सिंहः (ifc f आ)

RV, etc ' l. among the birds ' (N. of Garuḍa) पक्षिसिंहः

L, पक्षिस्वामिन m Hit a l. and a bull मुगेन्द्रवृषभौ

m du PW a l. in a cage पिञ्जरकेसरिन् m Kad a l.

(from his bright colour) दीप्तः L ' l. of virtue '

(N. of a man) व्यर्त्तसिंहः L a l.'s hair सिंहलोमन्

n SBr a l.'s mouth मुगेन्द्रमुखम् PW ' l.'s seat '

(a thorne) सिंहारुन्म MBh, Kav, etc the mane(of a

1.) कैसरम् R, Śak, Pañcat, etc, कैसरा Kātyār

the state of a 1. सिंहलम् MBh, Ragh, etc .

to become a 1. सिंहीभू सिंहीभवति Kathās

to behave like a 1. सिंहाय Mom सिंहायते Hit, Kathās

to be furnished into a 1. सिंहीभू सिंहीभवति Kathās

to turn into a 1. सिंहीकृ सिंहीकरोति MBh, MṛisUp.

belonging to lions सिंह mf(इ)n MBh, Hariv

lioness n सिंही PV, VS, ES, etc _____

केशरिणी, केसरिणी

Kathās 70.102 .

lion-faced adj सिंहमुख _____ सिंहमुख 17

' _____ ' (a kind of fish) सिंहतुण्डः Mn 5.16 .

lion-like adj सिंह f(ई) 17h, Hariv, etc

सिंहिक

achieving lion-like deeds सिंहकर्मिन् Viddh .

lion-necked adj सिंहग्रीव 18h .

lion-shaped adj सिंहसंहनन 13h, R .

lion-toothed adj सिंहदंष्ट्र R .

lip n I ओष्ठः(generally du) RV 2.39.6,

AV 10.9.14, 20.127.4, TS, SBr, Mn, etc — ओष्ठक

ifc , ओष्ठ — ओष्ठपल्लवम् — दन्तच्छदः

(Kas on Pan 3.3.118, 6.4.96) Bhartr, Ritus, etc —

ददः L — अथरः — अथरदलम्

Kpr .

II अभूमिसाहयः Kavyād — अम्बरम् L

— दशनोच्छिष्टः L — रदच्छदः Viddh —

रदनच्छदः

IBh, Kav, etc —

~~वाग्दलम्~~ वाग्दलम् L
~~वाग्दलम्~~

वाग्दलम् (?) Gal . .

lips उत्तराधरम् (see अधरोत्तर) .

having a red lower lip ताम्राधरोष्ठ mfn Bear

the lower and upper l. अधरोष्ठम्, अधरोष्ठ the low-

er l. अधरोष्ठः, अधरोष्ठः . — अधरः

a nother l. (red like the Pimba fruit) बिम्बाधरः

Śak .

being at the lips ओष्ठ्य mfn Suśr, etc

belonging to the l. ओष्ठ्य mfn Suśr, etc disea-

se of the l. ओष्ठकोपः Susr esp. produced by the l.

ओष्ठ्य mfn RPrāt, APrāt, Comm on Pān etc having

beautifully formed closed l. श्रीपुर mfn VarBrS

having l. as red as Bimba fruit बिम्बफलाद्यरोष्ठ

mfn Kun having l. like Bimba fruit बिम्बोष्ठ mf (ई)

n IBh, Kāv, etc having the l. turned away विपरिवर्तिताथर

mfn Ragh a particular disease of the

1. रवण्डोष्ठः Śarṅg 1.7.74 produced by the l.

ओष्ठज mfn pronounced with the l. ओष्ठ्यरथान

mfn putting to the l. प्रतिष्ठा RV taking care

of the l. ओष्ठक mfn Fan 5.2.66 to put to the l.

(for drinking) प्रतिष्ठा प्रतिदधाति, प्रतिदधते

RV 4.5.27.5 .

' lip-bud ' (a lip) ओष्ठपल्लवम् .

Lipeocercis serrata I देवतालकः car _____

देवताडः L _____ ताडः V _____ गारागरी

Car 7.2.1, 8.11.10, गरगरी _____ मूषा Car _____

त्रेणी Car .

II कञ्चुकिन m L _____ कञ्चुकी L _____

रवुज्जाकः L _____ लक्छदः L _____ फाजिका

L _____ महाच्छदः L _____ मूलकमूला L

_____ वरपणारव्यः L _____ विषजिह्वः L _____

रन्नुवच्छदः

L .

the grass Lipeocercis serrata आरवु m L

आरवु-विष - हा

L ,

आरवु - विषापहा

L

(considered as remedy for a rats bite) the tree L.

serrata

कुष्ठनाशनः

L ,

क्षीरीशानुक्ष

.

lipi (mentioned in connection with) गुण्डविका

Varahit .

bearing lip-like fruits आषोपमफला L

आषोफला Nigh .

lip-shaped adj औष्ठ 4. SBr 4, KatyŚr .

liquefaction n द्रवीकरणम् L — द्रावः — विश्रावः

W — विश्रावः L — विकसनम् Susr — द्रावित

MBh, ~~IX~~ Kāv, etc.

liquefiable adj द्राव्य .

liquefied adj ^{द्रावित} विकृत L — ^{विद्रावित} द्रव W

^{विकृत} — विकृतित L — द्रव W — विकृतित

Prab, Susr, विकृतित Bhp, Sch — विकीन ChUp,

Kathās, Susr — गलित, गावित W — अवदीर्घ L

— क्षारित W — स्नावित Susr.

well liquefied सुनिष्पत्त Hariv.

liquefy vb द्रवीकु L — गल caus गलयति

Susr — ली cl 1 लयति Dhātup 34.6 —

विपच caus विपचयति Susr.

liquefying adj विद्रावक W — विलयन Susr

— विलापन f(ई) — प्रकुदिन Car — स्यन्दन

f(आ) Susr.

easily liquefying सुविभ्रश Pat on Pāṇ 6.1.50,

Vārtt 2 1. easily लघुद्राविन् Sarvad.

liquefying n गालः W — विपातनम् Pāṇ 7.3.8

39.

liquid adj तरल f(आ) W — द्रवमय

f(ई) Mālatīm 3.4 — प्रक्षव Susr — आप्य

Susr — द्यनेतर L — निःसरणवत् SBr — रसमय

f(ई) Kathās, BhP — (as Soma) रासेन RV, VS —

विष्यन्दिन् Susr — विद्वलीकृत MW — सर f(आ)

VS.

not liquid अद्रव — अपरिविन्म any clear l.

(as water, Soma, etc) द्रुक्म RV, VS (also द्रुक्मणि

n pl) any l. रसः (ifc f अ) RV, etc any smooth

1. चिकुणम VarBrS 3.7, Sch become thoroughly l.

समतिस्तुत सुस् becoming l. विस्रान्म Cat to discharge

1. स्यन्द cl 1 (Dhātup 18.22) स्यन्दते (ep. and m.c. also

स्यन्दति) MBh, Hariv, etc emitting l. स्यन्दिन MBh, Kāv,

etc having dadhi as l. (an ocean) दधिवारि Hemac 1.

state विष्यन्दः MBh, सुस् 1. used at an inauguration

अभिषेकः ऽBr, etc to make l. विष्ठी caus विष्ठापयति,

विष्ठापयति, विष्ठाकयति, विष्ठीनयति
Suse not too l. नातिद्व

Susr 'pungent l.' तीक्ष्णरसः serving as a l. vehicle

medicine
of machins अनुपानीय . the-blended-remainder-of-1

the blended remainder of liquids रसस्यः (ifc f

आ) RV, AitBr, GrŚrS feeding on 1. रसभोजन VarBrS

a sacrificial rite connected with (sipping of) 1. रसकर्मन्

n Kaus.

to become liquid पयस्य Nom पयस्यति (g

कण्ठादि).

Liquidambar orientale ^{११} पञ्चकतलम Npr सिंहकी

Bhpr.

liquidated adj (as a debt) शोधित W

सिंह

W.

liquidation n अपाकरणम् — अपाकर्मन् n —

प्रभरणम् MBh 3.10298 (of a debt) सिद्धि f

Mn 8.47.

liquor n रसः (ifc f आ) MBh, Kāv, &c —

नीरम् L परिश्रुतः, परिश्रुतम् L.

any intoxicating liquor मरिसाक्षः R any intoxica-

ting l. made of the juice of sugar cane पक्वसरसः Bhpr

any sour l. श्लेष्मन् Gaut, Susr any vinuous l. कर्मामिनी

consisting of intoxicating l. मीदिरामय mf(ई)n Hcar

consisting of spirituous 1. ^{११} सार mfn SrS a

distiller of spirituous 1. शुण्डारः L the distilling of

spirituous 1. सूतरम् L, सुरासंस्नान drinking intoxi-

cating 1. मद्यप mf(आ) n ChUp, Mn, etc drinking

1. आपानकम् Kād the drinking of spirituous 1. सुरापानम्,

7 सुरापानम् TS, SBr, Nir, etc drinking ~~spirituous~~ spirituous

1. सुरापान, सुरापान mfn Cān — सुरापानम् Bhp

drinking spiritual 1. सरकः, सरकम् Susr 15.114 drinking

spirituous 1. सारम् mf(आ) n ई Śāṅkh'Sr, Kauś,

Mn, etc due for spirituous 1. (as money) सौरिक mfn

Mn 8.159 excited with spirituous 1. मदिरालक mfn R

a fermented 1. made from the milk of cocoa-nut नारीकैः L

a fermented l. prepared from the klītaka root क्लितकिकम्

L filled with spirituous l. सासव ~~सासव~~ mfn Sāntis' fond

of spirituous l. शौण्ड mf(आ ७ ई)n MBh, MārkP

'having juice like spirituous l.' सीधुरसः L having l.

ससुर mfn Sīs having spirituous l. सासव

mfn Sāntis' — सुशब्द mfn RV, ŚBr 'having the

smell of spirituous l.' (the plant or tree Mimosa glengi)

सीधुगन्धः L, वकुल intoxicated with spirituous l.

मादिशैलकट mfn R a kind of Cordial l. (described as

a sort of infusion of cardamoms) हंसोदकम् Car a kind

of intoxicating l. माध्वी Mn 11.94 a=k= — कल्पम्

L a kind of intoxicating l. prepared from herbs परिबुधुत

f AV, VS, SBr a kind of l. अरिष्टः Susr a kind of

spirituous l. कापिशम् L, कापिशामनम् Sís 10.4

कामिनीप्रिया Npr कुक्कभम् L कोहली

Npr, कूष्माण्डसुरा जगलः Car 1.27, Susr 1.45.10.10

Bhpr सुदर्शना L (made of barley) कोहलः

Susr, कोहरः a kind of spirituous l. prepared from

the seed of Terminalia bellerica आक्षकी Car, आक्षम् L,
आक्षकी

(v.l.) a l. distilled from the citron tree मातुलाङ्गुसवः

Susr l. made of grapes हाक्षावारुणी, हाक्षासवः L a l.

seller रसविक्रयिन् (Mn), रसविक्रेतृ (Kull) m YXX/X/

'living by spirituous l.' (a distiller, a tavern-keeper)

सुराजीविन m Yājñ, सुराजीवः 'mine of spirituous l.'

(the cocoa-nut tree) सुराकरः L the ocean of spirituous

1. सुराब्धि m MarkP one who has drunk any into-

xicating 1. पीतमद्य mfn MW a particular spirituous

1. मानिका L possessing an intoxicating 1. prepared

from herbs परिस्तुम्भत mfn SBr 'possessing spirituous 1.'

(a distiller, preparer or seller of spirituous liquor, con-

sisting a part of mixed caste) शुण्डिन m Cat a pet-

preserver of spirituous 1. सुरापः W relating to spi-

rituous 1. (as money) सौरिक mfn Mn 8.159 spirituous

1. मदिरा Mn, MBh, etc — मद्यम Mn, MBh, etc

— मदना, मदनी L — मदयित्नु mn — मदः

RV, etc — मत्ता L — सुरा — सुरा

RV, etc — सुरासवम् MW — सुरावारि m L — वाकृणी

MBh, Kāv, etc — वाकृणि f Hariv, वाकृणी — मधु

n Kāv, Var, Sāh — शुण्डा L — अन्नामलम् cf Mn

11.93 — अभिमदिः L — अमृता L — अलि

m L — कडङ्गः L — कल्याम्, कल्या L — कश्यम्

L — कादम्बरम्, कादम्बरी L — कामिनी L —

काश्यम् L — कुरसः L — कैतविकम् L —

क्वथितद्रवः Npr — गन्धोत्तमा, गन्धवती L, गन्धमादिनी

w — गौल्यम् w — यषकः, यषकम् (हृअर्थर्नादि)

L — तशला L — तीक्ष्णतलम् L — त्रिरसकम्

Sis 10.12 (Sāh 3. $\frac{148}{149}$) — देहला f L — देला L

— द्रव्यम् L — परिप्लुता L — प्रिया L —

मण्डा L — मधुलम् L — महायूणी L — मोहकलिलम्

L — शीता L — शौण्डा R — सैधानम् L

— सैधिजम् L — सैधितम् L — सैधिल (only

L) — सिता L — सीता W — सुप्रतिभा MBh

— स्वादुरसा (only L) — हरिप्रिया (only L) —

हला L — हलिप्रिया L — हला — हलाहली

L — काचमाची L spirituous l. distilled from grain

पैष्टी L, पैष्टिका spirituous l. distilled from molasses

सीधु m MBh, Kāv, etc, सीधु f n L spirituous

l. distilled from rice पैष्टी L, पैष्टिका spiritu-

ous l. distilled from sugar शर्करासवः R a spiritu-

ous l. distilled from the flowers of the cadamba कादम्बरम्

L, कादम्बरी Kād 102.19 spirituous l. (esp. palm-juice)

सैन्धी L spirituous l. (esp. that distilled from sugar)

सरकः, सरकम् Kathās spirituous l. (esp. that

that made from hemp) -पपत्ता L spirituous l. made from

the unboiled juice of the sugar-cane शीतरसः Bhpr

spirituous l. made of rice प्रसन्नेतरा L ~~अपिपत्ता~~

~~अपिपत्ता~~ प्रसन्ना Cer, Pat spirituous l. (personi-

fied as a daughter of Varuṇa produced at the churning of

the the ocean) सुरा RV, etc a spirituous l. (prepared

from honey or from the blossoms of the Bassia latifolia)

माथ्यवकः L a spirituous l. prepared from tanka fruit

टाङ्कम Mn 11.96, Sch, ETL p 193 a spirituous l.

(prepared with honey) ववथितम् Npr spirituous l. (so

called as produced from the ocean when it was churned)

वरुणात्मजा L spirituous l. used for distillation

मैदकः Bhpr, Car vapid spirituous l. मर्कसः L

a vessel for spirituous l. सुराकुम्भः Pañcar — सुराघरः

R vinous l. मद्यम् Mn, MBh, etc — कुरसः L

— गन्धोत्तमा, गन्धवती L, गन्धमादिनी W —

मण्डा L — (so called as produced from the ocean

when it was churned) वक्रणामजा L with 1. ससुर mfn

Sis. ~~consisting of intoxicating liquors~~

consisting of intoxicating liquors मद्यमय mf(ई)

n Jātakam a dealer in spirituous 1. कन्यापालः L (for

कन्यापाल) a distiller of spirituous 1. शुण्डकः L

— कन्यापाल mf(ई) Rājat — द्वयजः L —

वारिवासः L the manufacture of spirituous 1. सैद्यानी L

mixed with 1. आसुतिमत् mfn (gana मद्यवादि Pāṇ 4.

2.86) one who prepares spirituous 1. आसुतीवाल Pāṇ 5.2.

112, L one who sells spirituous 1. आसुतीवाल Pāṇ 5.2.

112, L a preparer of spirituous l. (constituting a parti-

cular mixed caste) शुण्डिन m Cat a seller of spiritu-

ous l. कल्पपाल mf(ई) Rājat — कल्पपालः, कल्पपाली,

कल्पपालकः, कल्पपालिका Rājat 5.202 spirituous l. विमही

(pl) a superintendent of l. रसाद्यक्षः R, Sch sweet

spirituous l. मध्वासवः 'thrice enjoying spirituous

l.' निसरकम् (v.l. for निरसक) a vendor of spi-

rituous l. ध्वजवत m Mn 4.84 — ध्वजिन mfn

yājñ 1.141 — पानिकः R.

to represent a silver-liquor-cup used as an object of

amusement क्रीडाराजतसुधापात्र Nom क्रीडाराजतसुधापात्र^{प्रति} Prasanr-

ar

liquorice n मधुयष्टि f L — मधुयष्टिका,

मधुयष्टी L — यष्टि m f (ifc) Susr — यष्टिकम्

n, यष्टिमधुकम्, यष्टिमधुका L — यष्ट्याह्वः,

यष्ट्याह्व

यष्ट्याह्वयः, Susr, Car, Bhpr — यष्टीकम् L —

यष्टीमधु n, यष्टीमधुकम् Susr — यष्टिका

Suśr — मधु m L — मधुकम Suśr —

मधुवल्ली L — मधुरत्ना L — मधुली L —

मधुलिका L — मधुकम L — मधुरा L —

मधुकः L — तिक्तपर्वण f W — भूमिकूष्माण्डः L

— वायलः L.

a kind of liquorice मधुरलता L — मधुलता L.

the juice of the liquorice-root शीशिगुह्या L.

a liquor-shop शीशिगुह्या, शीशिगुह्या Cat —

कालिप्रदः MW Nigh.

a female keeper of a liquor-shop (regarded as one of

the eight Akulas, accord. to the Śāktas) शीशिगुह्या MW.

lisping adj अस्युटभाषण f(आ) L_____

लोहक L.

a list (of) n गणनालेख्यम् Ragh _____ बीजकम्

HPariS _____ संग्रहः KathUp, MBh, etc _____ सामान्यायः

Nir, Prāt, etc.

a list of (rammatical forms) रूपावलि MW a l. of

signs used in ~~a~~ any work परिभाषा a l. of teachers वैशः

the l. of gods अमरगणनालेख्यम् Ragh 8.94.

listen श्रूयताम् .

listen vb दा cl 3 ददाति (दत्ते) (with

कर्णम्) Śak, Kathās — पतिश्रु प्रतिशृणोति RV 1.

25.20, Vajracch — आश्रु desid आशुश्रूषति .

to listen attentively to संश्रु संशृणोति, संशृणुते

(acc) MBh, Kāv, etc — सम्प्रतिश्रु (only ind p

सम्प्रतिश्रुत्य) Bhp to 1. for कृह cl 1 कृहति,

कृहते (Ved ओहते) RV to 1. to कर्ण दा 'Sak,

Mricch आकर्णय Nom आकर्णयति R, Bhp, 'Sak, etc

समाकर्ण समाकर्णयति Pañcat, Kathās

आयुष (acc or gen) RV आशु आशुजोति,

आशुजोते उपशु उपशुजोति RV, AV 12.

4.27, 20.27.1, 'SBr, TāṇḍyaBr, TBr, ChUp, MBh, etc

निबुध निबोधति to 1. to anything समुपशु

समुपशुजोति (acc) MBh, R, Bhp शु cl 5

(Dhātup 22.44) शृजोति (Ved and ep. also शृजोते) (acc)

RV, etc to 1. to a speech श्रुतिम् वयोनुगाम कृ not to

1. to अवकर्णय Nom अवकर्णयति Kād.

to desire to listen to श्रु desid शुभ्रूषते (Pāṇ

1.3.57, ep. or m.c. also शुभ्रूषति ; pass शुभ्रूष्यते)

(dat) RV, etc.

adj
listened (to) / श्रुत ~~mfn~~ SBr, ChUp, MBh, etc

— आश्रुत ~~mfn~~ — उपश्रुत ~~mfn~~ MBh, Hariv,

BhP

to be listened to श्रोतव्य ~~mfn~~ SBr, etc hard

to be l. to श्रवणपरुष ~~mfn~~ Megh.

having listened to उपश्रुत्य ind p.

listening to उपश्रुत्य ind p AV 12.4.28, MBh,

BhP, etc.

listener n उपश्रोतृ m RV 7.23.1, TS, ŚāṅkhŚr,

Vait.

listening adj श्रुत ifc — आश्रुत .

listening attentively आश्रुत्कर्ण RV 1.10.9 1.

to श्रोतॄन् ĀpŚr — आश्रव Ragh, Daś, L —

श्रावक f(इका) (comp) Vās — दत्तकर्ण ifc

Kād 3.759 1. to delightful speech अमृतपायिन् ŚivaP

1. to everybody लौलकर्ण f(ई) Rājat 1. to invo-

cations हवनश्रुत RV, ŚāṅkhŚr 1. to the truth सत्यश्रुत

RV 1. willingly सुहव f(आ) RV, AV 'with an

attitude of 1.'(as a stage direction) समाकर्णितकेन .

listening n श्रुति f ŚBr, etc — प्रतिश्रवणम्

— श्रावः MW — सश्रावः MBh, Mālatīm —

सश्रावणम् MBh, Śuśr, Sarvad.

any gesture which expresses the act of listening

समाकर्णितकम् Bālar 1. to कर्णविधानम् —

कर्णपिपणम् (the act of) 1. to श्रोत्रम् AV, etc

संश्रावः (1fc) Kaus. causing to

causing to listen आश्रावणम् SBr.

listless adj अनीहृ .

listlessness n अनुलसः •

literal adj (as the meaning of a word or sentence,

opp.to Lakshya and arjangya) शक्य f(आ)

Alamkāras' — अरूपक — (not figurative) निवक्षित

W.

not literal औपचारिक f(ई) Sarvad found-

ed on the 1. meaning of a word

अभिव्यामूल

having a 1.

meaning

स्वार्थ

f(आ)

MW

the 1. acceptation of

the meaning of a word (as apposed to the conventional)

अन्वर्थग्रहणम्

the 1. sense of a word

अभिव्या

Sāh

1. text

न्यासः

Pat.

literally प्रतिपदम् ind — स्वरूपतया .

(esp.) any literary production प्रबन्धः Kāv,

Rājat, Pratāp any l. work निबन्धः Cat any long १/

continuous l. work महावाक्यम् Sāh any work giving rules

for l. composition साहित्यशास्त्रम् MW a great l. work

महाप्रबन्धः Pratāp l. composition पद्यरचना Vām a

1. production रचना VarBrS, Sāh 1. composition

भारती MBh, Kāv, etc वाणी Uttarar,

Bhām 1. production ग्रन्थः Nir 1.20, Pāṇ, MBh, Up,

etc प्रवाच्यम् Pāṇ 3.66, Sch 1. work कृति f

Mālav, Ragh, Pāṇ 6.2.151, Kās क्रिया (Pāṇ 3.3.100)

Vikr.

literate adj शिक्षिताक्षर Rājat.

one who has been taught literature शिक्षिताक्षर mfn

Rājat.

lithesomeadj

लुप्त

RV.

an instrument for lithographing

मुद्रा

L.

lithography n शिलाक्षरम् Venis.

lithograph n मुद्रालिपि f L..

lithontriptic n अश्मभेदनम्

Susr. ~~++~~ (us)

a plant (used as a lithontriptic) अश्महृत् L.

litigant n व्यवहृत् m W.

a litigant party in a lawsuit विवादित Mn, MBh,

Kathās.

litigate vb विवद caus विवादयति Yājñ —

विवद विवदति, विवदते TBr, etc — व्यवह

व्यवहरति, व्यवहरते MW.

litigated adj विवादित MW.

to be litigated व्यवहर्तव्य W.

litigation n विवादम् MBh विवादः (exception

ally विवादम्) Mn, Yājñ, etc व्यवहरणम् L

व्यवहारः Mn, Yājñ, etc व्यवहृति f Cat.

fond of litigation प्रियसम्प्रहार mfn Bālar occa-

ssion of 1. व्यवहारपदम् Yājñ one engaged in 1. व्यवहृति

m W the state of being the occassion of 1. व्यवहारलम्

MBh subject to 1. विवादानुगत mfn Yājñ, Sch.

litigious adj केलिकिल Hariv 3209 — सैद्धं

Subh.

litter n शिबिका MBh, R, etc, शिबीरशः L —

अवस्तारः — इत्या Pān, Comm — दोला

MBh, Kāv, etc — दानिका L — द्विवाहिका L —

नारीयानम् Mn 3.12 — पर्यंकः KaushUp, MBh,

Kāv, etc, also पर्यंिका Kād, also पर्यंकः Pān 8.2.

22 — प्रस्तारः Hariv — मनुष्ययानम् MBh — यानम्

RV, etc — आप्ययानम् L — इथगर्भकः L —

वह्निम् AV — शवरथः, शवयानम् L.

'the gift of a litter etc' (N of /ch. of the VahniP)

शिविकादानम्, शिविकादानविधिम् a kind of 1. कर्णरिथः

Ragh 14.13, Rājat 7.479 — प्रवहणम् L — वैनीतकः,

वैनीतकम् L a 1. borne by 9 men नवदोला W

an ornamental 1. in which figures of Kṛishṇa are carried

during the Swing-festival in the light of half of the

month Śrāvana हिन्दोला, हिन्दोलः MW a royal 1. चतुर्दश

चतुर्दशम Bhoj.

first litter प्रथमगर्भः GrS, VS, Mahīdh.

little adj । I अल्प f(आ) (m pl. अल्पे or

अल्पाः Pan 1.1.33) AV, etc — स्तोत्र f(आ)

MBh, Kav, etc — लघु f(वी or रु) SBr, etc

— तुच्छ Bhp, NrisUp, Prab — ह्रस्व f(आ)

VS, etc — ईषत् ind (gana स्वरादि Pan 1.1.37)

SBr, R, Susr, etc .

III अनिर्भर — अप्रचुर — अभूरा

— अर (only for the etym. of उदर) Comm on TUp

— अर्ध f(आ) RV, AV 7.56.3 — अर्ध

L — अलीक f(आ) Naish) L — एक

L — कदर्य W — कियत — कृश

f(आ) Mn, MBh, E, Mricch, etc — क्षुद्र f(आ)

AV, MC 14.30, TBr 3, ŚBr, ChUp, Ait'p, Yājñ, etc —

क्षुल्ल BhP — क्षुल्लक f(आ) (Naigh 3.2)

AV 2.32.5, ŚBr 1, BhP — खल्ल (Prakṛita from

क्षुद्र) W — गन्धर्ग (ifc) MBh 1.989, Pāṇ

5.4.136, Tat, Susr 1.13 — तनु f(तनुः, तनूः,

तन्वी) ŚBr 3.5.4.21, KātyŚr 8.5, IBh, etc — तल्लिन

f(आ) L — दभ्ना f(आ) IV 1.4.6 f, 10. ŚāṅkhGr

3.13.5 Ken Up — दुर्बल IBh, Kāv, Pur — प्रमित

Varm Kathās — मन्दक Tat — मित Inscr,

Mh, Kāv, etc — यावन्मात्र f(आ) ŚBr, IBh, Rājāt

— रिहम् ind Naigh 3.2 (v.l. for कहत) —

वम्रक Naigh 3.2, हस्व — सम्पात L —

हीन

ŚBr, etc .

anything little अनुबन्धः ' at which l. is left

(nearly finished) अल्पशेष R, Kād bearing l.

fruit मन्दफल Vet, Var the being little or much

अल्पबहुलम् to be l. लिख्य Hom लिख्यति g

कण्डूदि doing l. मनावकर eating l. लघुभुज

VarBrS ' for l. ' (cheap) अल्पेन instr ind (with

a pass Pass p Pan 2.3.33) Das ' giving l. ' (avaricious

) फल्गुद BhP having l. consciousness मन्दचेतस

MBh having 1. hope कृशाश Naish 6.76 having 1.

knowledge दुर्वेद MBh 3.13437 ' having 1. leaves '

(H. of a plant a species of the Tulasi) अल्पपत्रः

L having 1. livelihood कृशवृत्ति MBh 13.3180, P,

MarkP having little property कृशधन Bhartr 2.61,

कृशार्थ MBh 12.228 having 1. sense अल्पधी

Hit having 1. to do मन्दकर्मिन् Susr knowing very

1. प्रकलविद् RV 7.18.15 (Say) ' the 1. Phārata '

(the N. of a Kavya a campu and a drama .) बालभारतम्

1. food कदन्नम् BhP Garṅg not 1. अस्तोक Malatīm

— अमन्द Rajat, etc — अमनाक ind —

अदर — अलेश — आल L not

too 1. and not too much अन्यूनातिरिक्त (SBr) अन्यूनाधिक

of 1. importance किमन्मात्र Pañcat of 1 occurrence

(as word) अल्पनिष्पत्ति Nir 2.2 of 1. strength

फलगु प्राप्तः SBr — अल्पबल, अल्पशक्ति

Hit of l. strength and l. breath i. e. weak and without

any power of endurance अल्पबलप्राण N. ' of l.

understanding ' (N. of a jackal) क्षुद्रबुद्धि m Hit

of l. wealth अल्पधन In 2.66 & 11.40 possessing l.

अल्पवत् , अल्पवित्तवत् Heat sleeping l.

मितशायिन् MarkP so l. इयत्तव f(इका) RV

1.191.11.15 speaking l. मितभाषितृ MBh, मितभाषिन

spending l.
Ragh, Sinhas / ~~म~~ मितव्ययिन् MW thinking l. of

लघूकरणम्

W

too l. कृनातिरिक्त

VS

too l. or too much

हीनाधिक

using l. effort

लघुप्रयत्न

W

very l. अल्प

— स्वल्प

f(आ) In, Bh, etc

— अल्पाल्प

In 7.129

Wegh

— अल्पाल्प

Sak

— स्वाल्प

very l. pain

स्वल्पदुःखम्

M

very l. (property)

स्वल्पीयम्

In 11.8

with l. ghee अल्पाज्य

SBr

little 2 ¶

अल्पम्

ind

In 2.149 2.10.60

—

अल्पकम

ind Naigh, ŚBr .2 II द ह॑म् ind TS 7.5.3.1 — नीचैः^{११}ind W (Pāṇ 5.3.71 Kās) .little n 1 I किञ्चित् n Mah, R, etc —

किञ्चन

n Kathās

कतिपयम् Pāṇ 2.1.165

किञ्चत्

Pāncat, Hit

अल्पमात्रम्

1 II उपपदम् L — छाया (ifc) Venis

6.14 . 1 — परिमन्द mfn (ibc) Sis .

not a little अनल्प mfn arranged a l.

across क्वातिर्यञ्च mfn TS, Tār directed a l. across

क्वातिर्यञ्च mfn TS, Tār even a l. लवमपि

containing only a l. sauce सूपगन्धि mfn Pan 5.4.126

Sch having a very l. of anything गान्धिक mfn ifc hav-

ing (only the smell i.e) a very l. of anything गान्धिन

m n ifc Naish 6.38, P 2.75.12 less by a l. अल्पान

Mn a l. active अनालस mfn a little bee पतंगिका

L a l. bent किञ्चुक्र Comm on Yajñ a l. bird

पतंगिका MBh a little boy कुमारकः RV 8.30.1,

69.15 Śr, MBh, etc a l. boy मनुष्यपातः Near a l. calf

वलयकः (ifc f आ) Mn, BhP, Heat a l. dark

स्तौकतमस mfn Pracand a l. fire, कदग्नि

m Vop कवाग्नि m Vop 6.97 a l. king राजकः

RV, Hariv a l. less अल्पानि Mn a l. like

वृषत्सदृश mfn Āpy a l. man वृषत्सः RV, etc

(contemptuously) _____ माणवः a l. merely

अल्पमात्रम् a l. more than मात्राधिक mfn (abl)

Dharmas a l. piece लवङ्गः Bḥ, Kāv, etc a l. son

पुत्रक a l. way कियदूरे, कियदूरम् (in comp)

Hit a l. wealth अर्थलेशः a l. while age स्तौकेन,

स्तौकात् (in comp) .

little 2 I इषत् ind (gana स्वरदि Pān 1.1.37)

ṢBr, R, Susr, etc _____ अल्पशब्द ind ṢBr _____

स्तौकम् ind, स्तौक (ibc) _____ मनाक

ind Kav, Kathas, etc, मनानक् ind (prob,) RV 10.61.

6 मनानक् ind RV 10.61.6 .

2 II अक्षिपत् ind RV 6.16.18 : 10.119.6

अम ind (gana चादि q.v.) आ (pref-

ixed to adj) (rarely to subot.) इव ind

कथयित् दरम् ind Bhartr 3.24

मात्रायाम् ind Ganar यावन्मात्रम्

ind Br लवम् (only L) लवम् ind.

a little dear मनाविप्रिय mfn a l. rough

आपुरुष mfn Jāṭakam a l. time कालं मनाविप्रिय

a l. water इषज्जालम् .

' little bodied ' (diminutive) स्तोत्रकाय mfn V

the finger next to the l. finger उप - कनिष्ठिका

(a fist) with the l. finger stretched out निष्कनिष्ठ,

निष्कनिष्ठिक mfn L little minded तनुधी

mfn Bhaktam 8 — कृपणबुद्धि mfn V —

दध्नये तस mfn RV 8.10, दध्नबुद्धि mfn BHP 6.7 1.

thorn : (Asparagus racemosa) दरकाण्टिका L .

littleness n लघुता 13h, Rajat, Sis _____

तनुता Hariv, T 5, Megh, Ragh, etc, तनुत्वम्

13h 13.541, VarBrS 3.16, Sarvad, तनुभावः Sak 7.8

_____ मन्दता Sūryas, Sāh _____ स्तौकता

(Uttamac), स्तौकत्वम् Compak _____ लेशः

_____ स्वाल्पम् W .

a liturgical formula recited during the Shodāsin

ceremony षोडशिंशस्त्रम् TS, SBr, SrS.

live vb 1 I जीव cl 1 जीवति (ep. also Ā)

RV, etc — संजीव संजीवति (ep. also संजीवते)

AV, TS, MBh, BhP — प्राण प्राणिति (Pāṇ 8.4.19,

Sch) प्रानिति (Vop) AV, Bhatt — अन cl 2

अनति

अनिति ७२ L — समन् समनिति RV.

1 II अस cl 2 अस्ति rarely Ā — कर्ज
caus कर्जयते L — चर cl 1 चरति rarely
 चरते RV, AV, etc — पर्यागम् पर्यागच्छति MBh
 — भू cl 1 (Dhātup 1.1.) भवति rarely भवते
 RV, etc — या caus यापयति Divyāv — विचर
 विचरति MBh, Pañcat — वृत् cl 1 वर्तते (rarely
 वर्तति) Mn, MBh, etc — वृत् caus वर्तयति
 MBh, Mn, etc — ष्वस cl 2 (Dhātup 24.61) ष्वसिति
 (ved and ep. also ष्वसति, ष्वसेते) MBh, Kāv, etc —
 संचर संचरति, (rarely संचरते) SBr, SrS,

Bhartr: — संधु संधारयति, संधारयते MarkP.

1 III धिक्ष cl 1 धिक्षते — संधुक्ष cl 1

संधुक्षते Dhātup 16.1 — बल् cl 10 बलयति

Dhātup 32.84 — बल् cl 1 बलति Dhātup 20.10

— लाख्याय Nom लाखायति g कण्डूदि .

continuing to live धृतशरीर mfn Kap to let

1. वृज caus वर्जयति MBh to l. at a particular

time वृत् cl 1 वर्तते (rarely वर्तति) MBh, etc

to l. at ease वस with सुखम् to l. away उद्गस

उद्गसति MW to l. by निर्वह निर्वहति (instr)

Campak — वृत्तिं-कृ Nom — वृत्तिं कृप (caus) with

instr — आजीव P (acc) MBh 5.4536, BhP — जीव

cl 1 जीवति (instr, exceptionally loc MBh 5.1059 f)

Mn, Pāṇ 4.4.12, MBh, etc to l. by any business संजीव

संजीवति (ep. X also संजीवते) (instr) AV, TS,

MBh, BhP to l. by begging वृत् (with ^{१११}भिक्षेण) Caus

वर्तयति Mn, MBh, etc to l. something अनुजीव

to l. for any one अनुजीव 'to l. longer' आयुःप्रवृत्

Ā to l. on निर्वह निर्वहति (instr) Campak —

वृत्तिं-कृ Nom — वृत्तिं कृप (caus) with instr —

वृत्त cl 1 वर्तते (rarely वर्तति) (instr, ind

p) ĀsvGrS, MBh, etc — प्राणसिंद्धारण with instr

— आयुःप्रतृ Ā to 1. pleasantly वस with

सुखम् to 1. submissively under अनुजीव to 1.

through भुज cl 7 (Dhātup 29.17) भुनक्ति Rājat,

BhP to 1. through (a definite period) तृ cl 1 (rarely

Ā) तश्ति RV, etc to 1. together संजीव संजीवति

(ep. also संजीवते) AV — संहा संजहाति

Āpast to 1. to see प्रतिपश only pr P प्रतिपश्यति

MBh to 1. under उपजीव उपजीवति MBh, BhP, Śis,

etc to 1. upon (food) उपजीव उपजीवति RV 1.190.5,

AV, TS, 'SBr, TBr, MBh, Pāṇcat, etc to 1. upon something

अनुजीव to 1. with संजीव संजीवति (ep.

also संजीवते) AV long 1. जि cl 1 जयति,

जयते pr in the sense of Impv) 'Sak, VarBrS, Laghuj,

Bhartr, etc not having to 1. upon अवृत्तिक Kathās a

spell which causes the ~~dead~~ dead to 1. मृत्युसजीवनी Cat.

to cause to live away उद्वास caus उद्वासयति,

उद्वासयते to cause to 1. together संवस caus

संवासयति RV, TBr, Lāṭy to make ~~x~~ a person 1.

quietly शि caus RV 3.46.2 & 5.9.7 to order to 1.

abroad प्रवस caus प्रवासयति Mn, MBh, etc to wish

to 1. जीव जिजीविषति desid (Ā BhP 11.7.10) KātyŚr

22, Lāty 8, IsUp, MBh, etc.

to wish to 1. by जीव desid जिजीविषति (Ā,

BhP 11.7.70) (instr) Mn 10.121, MBh 5.702, जुज्यूषति ŚBr

3.2.4.16 & 5.3.11.

to continue living धृ pass ध्रियते (ep. also

ध्रियति) Br, MBh, Kāv, etc, ध्यायते R.

2 I वस cl 1 (Dhātup 23.36) वसति (m.c. also

वसते) RV, ~~RV~~ etc — प्रतिवस प्रतिवसति (ep.

also प्रतिवसते) MBh, Kāv, etc — विवस विवसति

MBh, R — अभिष्ठा अभितिष्ठति MBh 12.3316.

to 1. in निवस निवसति (rarely निवसते)

(loc) Mn, MBh, etc — संनिवस संनिवसति MBh —

सैव cl 1 सैवते (rarely सैवति) Mn, MBh, etc to

1. in the proximity of अन्वास (with gen) Heat to 1.

together with संनिवस संनिवसति (instr) MBh to 1.

with संवस संवसति, संवसते (instr with and

without सह or acc) RV, etc.

'having lived' (dead) जीवितभूत mfn Kād 6.1427

it is easily l. by anyone सुजीवितम् (instr) Jātakam

it shall be l. वर्तितव्यम् (impers) Pañcat l. through (a

period of time) जीवित mfn W.

lived adj 2 I निवासित L, निवासितम् impers.

lived together समुषित MW one who has l.

comfortably at a place सुखवास R one who has l. for

any time उषित (acc or comp) MBh, Kāv, etc one

who has l. in any place उषित (loc or comp) MBh,

Kāv, etc a place where one has l. आसितम् R.

to be lived जीवितव्यम् Hit — जीवनीयम् Mn

10.116, Kull — जीव्यम् Cāṇ.

to be followed in living अनुजीव्य .

good to be lived in स्वाधिष्ठित (acc) BhP to be l.

in वस्तव्य (loc) MBh, R, etc to be l. with वस्तव्य

(loc) MBh, R, etc.

caused to l. in वासित (loc) MBh, Kāv, etc.

having lived upon उपजीव्य ind p.

livelihood n I जीविका Mn 10.76, MBh, etc

(ifc f आ Rājat 6.22) — आजीवः ŚvetUp, Mn

11.63, MBh, etc, आजीविक L — आजीवनम् Mn 10.79,

Pāncat — जीवितम् Hit 1.4.36 (v.1.) — जीवनम्

Mn, Yājñ 3 MBh, etc — उपजीवकम्, उपजीविका L,

उपजीवनम् ŚBr, Mn 9.207, Yājñ 3.236, MBh, Pāncat, etc

— प्रजीवनम् Mn 9.163 — निर्वाहः Rājat, Kull

— वृत्ति f (often ifc) ŚrS, Mn, MBh, etc, वृत्तिक,

वृत्तिन (ifc) MBh, Kāv, etc — वर्तनम् Kāv, Rājat,

Kathās, Hit — वर्तः L (mostly ifc) — वार्ता

MBh, Mn, etc प्राणधारणम् MBh, R यात्रा Mn, MBh

etc.

II आहारः Hit, Pañcat, R, Mn, Suśr, etc

आहारवृत्ति f Pañcat कषू m L पिण्डः

(rarely पिण्डम्) MBh, Kāv, etc पिण्डभृति f R

मात्रा, मात्राः f pl Vās, Mn, MBh, etc योगक्षेमः RV,

~~योगक्षेमः~~ योगक्षेमः m pl RV, etc, योगक्षेमौ m du,

योगक्षेमम् वेतनम् Mn, MBh, etc, वेता L .

absence of livelihood अवृत्ति f Mn, Āp, Gaut

affording a l. वृत्तिकर mf (ई) n MBh, Kathās, Suśr

आजीव्य mfn Yājñ 1.320, MBh 14.1330 affording or

~~or~~ serving for l. उपजीवनीय mfn AV 8.10.22.29, TS,

SBr — उपजीव्य MBh, Yājñ, etc belonging to l.

आभ्यवहारिक mfn T bestowing a l. on all सर्वाजीव .

mfn SvetUp destitute of l. अजीवत् mfn Mn, अजीविन्

mfn AV ~~following~~ 'following special rules with regard

to l.' (a religious mendicant of the sect founded by Gosāla

आजीविक Jain, VarBr, आजीवः L, आजीवकः

Lalit, आजीविन् m, VarBr the gaining a l. by beau-

tiful form रूपोपजीवनम् MBh — रूपोपजीविन् mfn VarB

VarBrS gaining a l. by fire (as a blacksmith, etc) अग्निवर्त्त

mfn VarBrS 'gaining a l. by keeping calves' (N of

Pingala) वत्साजीवः Buddh gaining a l. by water

वारिजीवक mfn VarBrS 'getting his l. by elephants'

(an elephant keeper or driver) गजजीवः L having no l.

अनुपजीवनीय mfn SBr 6 'l. by living beings' (breed

ing or keeping cattle) जीववृत्ति f L l. earned by work

कर्मजीवः VarBrS l. gained by service सेवावृत्ति

f L the l. of a Brāhman ब्रह्मवृत्ति f BhP l. through

3 things (sacrifice, study and alms) त्रिवृत्ति f MBh

13.1541 looking for a l. आजीवनिक mfn Kād 'lord

of a ~~l. l. l.~~ l.' (an employer) वार्तापति m BhP loss of

l. वृत्तिभङ्गः Pañcat — वृत्तिहासः Kusum to

make a l. जीविकाकृ Pañ 1.4.79 making a l. by जीवक

mfn in comp MBh 12. f, Hariv 4484, Śatr making a l. by

assumed outward marks लिङ्गवृत्ति mfn L making a l. by

false appearance लिङ्गवृत्ति mfn L not yielding l. (as

a country) अवृत्तिक mfn a particular kind of l.

सम्प्राक्षतनी (scil वृत्ति) Baudh to procure any one

a l. योगक्षेमं वह (dat) Śak procuring a l. योगक्षेमवह

mfn R, योगक्षेमसूचितं mfn MBh — जीव योगक्षेमवद् mfn B,

योगक्षेमसूचितं mfn MBh to seek a l. जीव desid

जिजीविषति (॥, BhP 11.7.70) Mn 10.121, MBh 5.702, जुज्युष्यति

SB 3.2.4.16 & 5.3.11 serving for a l. उपजीव्य mfn

MBh, Yājñ, etc — उपजीवनीय mfn AV 8.10.22.29, TS,

SB sufficient for l. अकञ्जीविक mfn Pat yielding

no 1. अनुपजीवनीय mfn SB 6.

liveliness n. विभासः (ifc f आ) Daśar 2.9.

having absence of liveliness सानिर्वदः mfn Kād.

lively adj उद्दुर

Śis 5.64, Ragh, Kathās,

etc — ^{पृष्वि}पृषु, ^{पृष्वि}पृष्वि RV — नृतु RV —

(gait) सम्भ्रान्त R.

to be lively जिन्व cl 1 जिन्वति (rarely Ā) Naigh 2

14, RV, AV having 1. horses जीराश्व RV 1. 119, 141,

157, 2.4.2 a 1. woman विरासिनी very 1. अतिजीव AV.

the liver n यकृत n RV, etc — कालियम् L

— कालिका Comm on Yājñ — कालखण्डम्, कालखण्ड-

जम्, कालखण्डम् Bālar — कालकम् L — तानिमन् n

TS 1.4.36.1, ŚBr 3.8.3.1 7 & 25 — शितामन् n.

an enlargement of liver यकृदुदरम् Susr, यकृदालयम्

यकृदाल्युदरम् from the 1. यकृतः ind Nir 4.3 1.

and fat यकृन्मेदसः n g गवाश्वदि 1. coloured यकृदूर्ण

mfn Susr.

a Brāhman who lives according to rule धर्मजीवनः Mn

9.273 'one who 1. by bearing arms' (a soldier)

शस्त्रधारणजीवकः MW one who 1. by digging for roots

मूलोत्पादनजीविन् m MW one who 1. by hunting

मृगजीवनः MBh 'one who 1. by killing wild animals'

मृगवधाजीवः, मृगवधाजीविन m L one who l. by mak-

ing garlands माव्यजीविन, माव्यजीवः (Hariv) m, माव्यवृत्ति

m Hariv one who l. by (prostitution of) his wife स्त्र्याजीवः

Mn 11.63 one who l. by training hawks श्येनजीविन m Mn

3.164 one who l. luxuriously साम्पन्निक mfn Car one

who l. upon भक्षक mfn (often ifc) Hariv, Kāv, Hit

one who l. upon others but observes the due ceremonies

परपाकरतः W that by which one l. उपजीव्य mfn

MBh, Yājñ, etc one who l. in the hollows of trees

वृक्षावासः W one who l. with another सहवासिक,

सहवासिन mfn MBh, सहवासः MW.

livestock जीवधनम् L.

ТРАВЕТОК М.А.А.А. Р.

М.А.А.А. М.А.А.А. М.А.А.А. М.А.А.А.

